O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KUTUBXONASI
INV.№

Kuch — adolatda

Adolat

O'zbekiston Respublikasi ijtimoiy-siyosiy va huquqiy gazetasi

1995 yil 22 fevraldan chiqa boshlagan · 2001 yil 21 dekabr · juma · № 50 (337) · sotuvda erkin narxda

● Ўзбекистон халқи ҳаётимизнинг энг муҳим тамойилларига оғишмай амал қилиб келди ва бу йўлда қатъий туради. Бу йўл – тинчлик, барқарорлик ва ҳамкорлик йўлидир. Барча қўшни мамлакатлар, барча давлатлар билан амалий ҳамкорлик йўлидир.

Биз – тинчлик тарафдоримиз.

Ислом КАРИМОВ.

МАМЛАКАТИМИЗ ИҚТИСОДИЁТИНИНГ ФАХРИ

Шўртан газ-кимё мажмуи ишга туширилди

20 декабрь куни Қашқадарё вилоятида Шўртан газ-кимё мажмуининг халқаро тақдимоти бўлиб ўтди. Унда республикамизнинг тегишли вазирлик ва идоралари раҳбарлари, дипломатик корпус, халқаро ташкилотлар, мажмуани барпо қилишга ҳисса қўшган хорижий компаниялар, қурилиш ташкилотлари, чет эл ва мамлакатимиз оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этди.

Уни Қашқадарё вилояти ҳокими Б.Ҳамидов очди.

Маросимда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов нутқ сўзлади.

Давлатимиз раҳбари яқинлашиб келаётган Янги йил байрами ва Шўртан газ-кимё мажмуининг ишга туширилиши муносабати билан барчани самимий қутлар экан, бу улкан воқеа нафақат Қашқадарё вилоятида, балки бутун юртимизда катта тўй, тантана эканини алоҳида таъкидлади ва ана шундай бунёдкорлик ишига бош қўшганларнинг барчасига миннатдорлик билдирди.

Қашқадарё замини табиий фойдали қазилмаларга, айниқса, газ ва нефтга бойлиги билан алоҳида ажралиб туради. Мамлакатимизда қазиб олинадиган газнинг 88 фоизи, нефтнинг 92 фоизи айнан шу вилоят ҳиссасига тўғри келади.

Истиқлолнинг илк кунлариданоқ давлатимиз раҳбарининг ўзига хос дадиллик билан қабул қилган қарорлари ва уларнинг изчиллик билан амалга оширилишига хорижлик ишбилармон ва сиёсатчилар ҳам тан бериб келмоқда. Хусусан, Шўртан газ-кимё мажмуини қуриш тўғрисидаги қарор ҳам ана шундай дадил ва изчил сиёсатнинг ёрқин намунасидир.

Шўртандаги мажмуанинг МДҲда муқобили йўқ. Ишлаб чиқариш иншоотларининг ўзигина 150 гектардан зиёд майдонни эгаллаган. Мазкур лойиҳа технологик қисмининг баҳоси 656,6 миллион АҚШ долларига тенгдир. Бундан ташқари, бу ҳудуддаги инфратузилмани барпо этишга 326 миллион долларлик маблағ сарфланган.

1998 йилда "Ўзбекнефтгаз" миллий холдинг компанияси ҳамда АҚШнинг "Эй-Би-Би Луммус Глобал", Италиянинг "Эй-Би-Би Соуми", Японияниннг "Нисшо Иваи", "Мицуи" ва "Тойо Инжиниринг" компанияларидан иборат халқаро консорциум ўртасида корхонани лойиҳалаштириш, ускуналар етказиб бериш, қурилиш борасида шартнома имзолангандаи. Лойиҳани амалга оширишда АҚШ, Германия, Япония, Италия, Канада, Жанубий Корея, Россия каби давлатлар компаниялари иштирок этди. Уни молиялаштириш АҚШ ва Японияниннг Экспорт-импорт банклари, Германиянинг "Гермес" кредит агентлиги, АҚШнинг "Чейз Манхеттен", Германиянинг "Коммерцбанк" банклари томонидан амалга оширилди. Давлатимиз раҳбари таъкидлаганидек, бу корхонанинг бунёд этилиши самарали халқаро ҳамкорликнинг ёрқин намунасидир.

Бундан бир неча йил илгари Ғузор туманидаги мазкур ҳудуд яйдоқ саҳродан иборат эди. Халқимизга хос бунёдкорлик, Президентимизнинг узоқни кўзлаб, пухта ўйлаб иш тутиши самараси ўлароқ бугунги кунда бу ерда улкан саноат корхонаси билан бир қаторда барчанинг ҳавасини келтирадиган, инфратузилмаси жиҳатидан йирик шаҳарлар билан беллашадиган мўъжаз шаҳарча бунёд этилди. Унинг ўз сунъий кўли ҳам бор. Бу ерда умумий майдони 320 гектарни ташкил этадиган яшил боғ барпо этилаяпти.

Давлатимиз раҳбари алоҳида таъкидлаганидек, Шўртан газ-кимё мажмуининг ишга туширилиши мамлакатимиз саноатининг янада барқ уриб ривожланиши учун улкан имконият яратади. Корхонада йилига 125 минг тонна полиэтилен, дунё бозорида харидоргир бўлган 137 минг тонна суюлтирилган газ, 130 минг тонна енгил конденсат, 4,2 миллиард метр куб газ маҳсулоти ва тўрт минг тонна олтингугурт ишлаб чиқарилади. Президентимиз таъбири билан айтганда, мажмуа саноатимиздаги ишлаб чиқаришда катализатор бўлиб хизмат қилади. Мамлакатимизда пахта саноати, пластмасса, плёнка, кабель тайёрлаш, қадоқлашда ишлатиладиган маҳсулотлар ишлаб чиқаришнинг кескин ўсишига олиб келади.

Шунингдек, Шўртан газ-кимё мажмуининг ишга туширилиши юртимизда кичик ва ўрта тадбиркорликнинг ҳам янада ривожланишини таъминлайди. Ҳозирданоқ кичик ва ўрта бизнес вакиллари бу корхона маҳсулотларига катта қизиқиш билан қараётгани бежиз эмас.

Дунёда таркибида этан бўлган газ конлари бармоқ билан саноқли бўлиб, уларнинг бири айнан Шўртанда жойлашган. Мажмуанинг ишга туширилиши бу ноёб фойдали қазилмани хомашё сифатида арзон-гаровга сотмасдан уни тайёр маҳсулотга айлантириб, ички ва ташқи бозорга чиқаришни таъминлайди.

Бундай ноёб иншоотни ишга тушириш ўз-ўзидан бўлгани йўқ, албатта. Корхона қурилишида етакчи ўрин тутган АҚШнинг "Эй-Би-Би Луммус Глобал" компанияси катта вице-президенти Рон Ле Брайт тақдимот маросимида таъкидлаганидек, бу лойиҳанинг муваффақиятли амалга оширилиши, аввало, Президент Ислом Каримовнинг бевосита кўмаги, Ўзбекистондаги тинч ва осойишта ҳаёт, қолаверса, хорижий сармоядорлар учун яратилган қулай инвестициявий муҳит самарасидир.

Мазкур саноат гигантининг бунёд этилиши ўзбек йигит-қизлари нафақат шундай улкан иншоотни қуриш, балки унинг ҳар қандай нозик технологик жараёнларини бошқаришга ҳам қодир эканини яна бир бор яққол намоён этди.

Собиқ иттифоқ даврида Қашқадарёнинг бор-йўғи тўрт фоиз аҳолиси табиий газдан фойдаланарди. Ҳолбуки, бу бойлик ўша вақтларда ўзга юртларга сув текинга ташиб кетиларди. Давлатимиз раҳбари бу далилларни келтирар экан, мамлакатимиз ёшлари тарих сабоқларидан тўғри хулоса чиқариши, истиқлол берган имкониятлардан самарали фойдаланиб, унинг қадрига етиши лозимлигини алоҳида қайд этди.

Хулоса ўрнида Президентимизнинг тақдимот маросимидан сўнг ўтказган матбуот анжуманида айтган фикрини келтириш ўринли бўлади: Шўртан газ-кимё мажмуи халқимиз, Ватанимиз манфаатларига хизмат қилади.

Анвар КАРИМОВ,
Абдужалол ТАЙПАТОВ,
ЎзА мухбирлари.

СУРАТЛАРДА: халқаро тақдимот маросимидан лавҳалар.

Абдувоҳид ТЎРАЕВ олган суратлар.

«Адолат» сўровномаси

1. 2001 йил сиз меҳнат қилаётган жамоа учун нимаси билан эсда қолади?
2. 2002 йилдан нималарни кутяпсиз?

КЕНГАШГАНГА КЕНГ ДУНЁ

Жаҳонгир ФАЙЗИЕВ,
Қуйи Чирчиқ тумани ҳокими:

1. – 2001 йил туманимиз меҳнаткашлари учун омадли келди. Бунинг боиси бор, албатта. Энг аввало қишлоқ хўжалигини юксалтириш бўйича оқсоқоллар билан кенгашиб махсус дастур ишлаб чиқдик. Иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш комиссияси ушбу дастурнинг ижросини назорат остига олди.

Дастур бўйича иш аввало экин майдонларининг заҳини қочиришдан бошланди. Бундан ташқари тумандаги ҳар бир хўжаликда ички суғориш каналларини тозалаш учун оммавий сафарбарлик эълон қилинди.

Иккинчидан туманда техникага бўлган эътиборни кучайтирдик. Машина трактор саройи иши тубдан яхшиланди. Янги, замонавий техника воситалари сотиб олинди. Мавжуд техникани бутлаш, таъмирлаш бўйича ишлар қилиниб, уларни самарали ишлатиш йўллари топилди. Натижада бу йилги мавсумда кўплаб янги, замонавий тракторлар пахтакорларнинг ишини енгил қилди. Техника Абай номли, Навоий номли, Отажонов номли хўжаликларда муқобил машина-трактор саройида таъмирланадиган бўлди. Мутахассис кадрлар малакасини ошириш, ёш мутахассисларни тайёрлашга ҳам эътибор кучайтирилди. Қилган ишларимиз ўз самарасини берди. Давлат қабул пунктларига 34483 тонна «оқ олтин» топшириб, йиллик режани муваффақиятли бажардик.

Пиллачиликда ҳам юксалиш кузатилди. Ғалла етиштириш ҳам сезиларли ўсди. Чорвачиликда ҳам ижобий ўзгаришлар кузатиляпти. Аҳолининг турмуш даражасини ошириш, ижтимоий соҳани ривожлантириш, хонадонларни табиий газ ва ичимлик суви билан таъминлаш масалаларига ҳам катта эътибор қаратилди.

2. 2001 йилни омад йили бўлсин, деб ҳаммамиз ният қилган эдик. Астойдил интилдик. Тинимсиз меҳнат қилдик. Натижада ғалабага эришдик. Ютуқларимиз биз учун чегара эмас.

Агар 2001 йил туман меҳнаткашлари учун яхшилик сари бурилиш йили бўлган бўлса, 2002 йил янада юксалиш йили бўлишига барча асослар бор.

Эндиги вазифа — эришилган ютуқларни мустаҳкамлаш ва ҳар бир соҳада барқарор ўсишни таъминлашдан иборат. Бунинг учун моддий заминга эгамиз. Халқимизда ўз кучига, имкониятига, келажаги порлоқлигига ишонч бор. Ана шу ишонч ҳаммани ҳалол, фидокорона меҳнат қилишга ундамоқда. Шу туфайли ҳам ҳозир қиш бўлишига қарамай далаларда меҳнат мароми сусайгани йўқ.

Ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, тупроқ унумдорлигини ошириш бўйича кенг кўламли ишлар бажариляпти. Далаларда, корхона ва ташклиотларда ишлаётганларнинг моддий манфаатдорлигини ошириш, иш ва турмуш шароитларини яхшилаш бўйича фаол, кенг кўламли тадбирлар амалга ошириляпти.

Суҳбатни
«Адолат» мухбири
Каримжон РИХСИЕВ
ёзиб олди.

ҚОНУН УСТУВОР БЎЛАДИ

Ғуломжон ШУКУРОВ,
Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси Умумий назорат бошқармаси бошлиғининг ўринбосари, адлия катта маслаҳатчиси:

1. – Якунланиб бораётган 2001 йил ҳар жабҳада мен учун хайрли бўлди. Айниқса, мен хизмат қилаётган прокуратура тизими ходимлари ҳаётида муҳим воқеа – Ўзбекистон Республикасининг «Прокуратура тўғрисида»ги қонуни янги таҳрирда қабул қилинди. Қонуннинг муҳим жиҳатларидан бири прокурор фаолиятини баҳолашга доир асосий мезонлар қонунийликнинг ҳолати ва фуқароларнинг ҳуқуқлари ҳамда эркинликлари, жамият ва давлатнинг қонуний манфаатларини ҳимоя қилишнинг таъминланиши деб ҳисобланишидир. Бевосита, прокурор назорати қонунлар ижроси ва фуқароларнинг ҳуқуқлари ҳамда эркинликларига риоя этилиши устидан назорат предмети деб белгиланди.

Адолат юзасидан эътироф этмоқ лозимки, мамлакатимизни ҳуқуқий давлатга айлантириш борасидаги ўзгаришлар истисносиз равишда кўплаб хорижий давлатларда ҳам эътироф этилаётир. Қонун устуворлиги асосида барпо қилинган давлатнинг пойдевори ҳам мустаҳкам бўлади.

Ундан ташқари «Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Жиноят, Жиноят-процессуал кодекси ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги қонун қабул қилиниши инсонпарварлик, адолатлилик, ҳуқуқий-фуқаролик жамияти тамойилларига мос келадиган муҳим воқеа бўлганлигини алоҳида таъкидлашни истардим.

Биргина мисол. Фуқаролар доимо фаровонроқ яшаш учун интилиб келади, тинимсиз меҳнат қилади. Яхшироқ уй-жой қуради, автомашина сотиб олади. Айтайлик, у билиб-билмай жиноят содир этиб қўйди. Суд эса уни маълум муддатга озодликдан маҳрум қилиш билан бирга мол-мулкини мусодара этиш ҳақида ҳукм ўқирди. Оқибатда бир айбдорни деб бутун оила жабр кўрарди. Айрилиқ азоби етмаганидек, бу оила иқтисодий муаммолар гирдобида қоларди. Янги қонунчиликка кўра қўшимча жиноий жазо сифатида қўлланиб келинган мол-мулкни мусодара этишнинг олиб ташланиши инсонпарварлик нуқтаи-назаридан жуда олийжаноб иш бўлди.

2. 2002 йилда албатта қонун устуворлиги тантана қилади. Қураётган ҳуқуқий-демократик давлатимизнинг пойдеворини янада мустаҳкамлаймиз. Она юртини мўътабар билган, қонунларга юксак ҳурмат билан қарайдиган ва унга итоат қиладиган фуқаро сифатида шуни баралла айтаманки, Ўзбекистондек юртда яшаётганимдан ва шу юртга хизмат қилаётганимдан ғурурланаман.

Суҳбатни «Адолат»
мухбири
Дилмурод
ҚИРҒИЗБОЕВ
ёзиб олди.

ЙЎЛЛАРИМИЗ РАВОНДИР

Камол МАҲКАМОВ,
Қашқадарё вилояти Китоб тумани автомобиль йўлларидан фойдаланиш бошқармасининг бошлиғи:

1. — Мамлакатимизда йўлсозликка катта эътибор берилмоқда. Қаерда бўлманг, бу соҳада қилинаётган ишларни кўриб дилингиз яйрайди. Мустақил Ўзбекистонимизни иқтисодий ривожлантиришда кенг ва равон йўлларнинг аҳамияти катта. Шу боисдан ҳам юртимизда дунё андозаларига мос йўллар барпо этилмоқда. Ахир йўллар элларни, дилларни боғлайди, жаҳонга йўл очади.

Ҳозир бизнинг Қашқадарёда бўлсангиз йўлсозлар меҳнатининг самарасини ҳар қадамда ҳис этасиз. Республика ва вилоят миқёсидаги, қолаверса, маҳаллий аҳамиятга эга бўлган бу йўлларда транспортларнинг ҳаракатланиши, йўловчиларнинг манзилларига бехатар етиб боришлари учун катта қулайликлар яратилган.

Ўтаётган йил жамоамиз ҳаётида алоҳида из қолдиряпти. Йўл соҳасида режалаштирилган барча ишларни адоғига етказдик. Бошқармамиз тасарруфида тош саралаш цехи ишга туширилди. Бу эса харажатларимизни анча камайтиришга имкон берди. Шу билан биргаликда йўл устунчаларини ўзимизда ишлаб чиқаришни йўлга қўйдик. Йўлсозларимизнинг бир қисми республикамизнинг турли жойларида, жумладан, Қамчиқ довони йўлларини барпо этишда иштирок этиб келишди.

Кейинги уч-тўрт йил ичида бошқармамиз жамоасининг имкониятлари икки баравар кенгайди. Олаётган фойдамизнинг салмоғи ортди. Ҳозирги кунда энг пешқадам йўлсозларимиз ҳар ойда 50 минг сўмдан ошириб иш ҳақи олишмоқда.

2. Янги – 2002 йилни ҳадемай қарши оламиз. Унинг ҳаётимизда чуқур из қолдириши учун ҳозирданоқ тайёргарлик кўраяпмиз. Янги йилни юртдошларимиз учун ҳар доимгидек қут-барака, омад йили бўлиб қолишини истаймиз. Унинг юртбошимиз томонидан «Қарияларни қадрлаш йили» деб эълон қилинганлиги айниқса қувончли бўлди. Ахир «Қариси бор уйнинг париси бор», деб бежиз айтилмаган. Шундай экан, кекса авлодни улуғлаётган юртимизнинг нуфузи бундан ҳам ортиб, мартабаси улуғ бўлиб бораверади.

Келаётган янги йилда янгича ёндошувларимиз билан ютуқларимизни бундан ҳам мустаҳкамлаб борамиз. Соҳамизни ривожлантиришга хизмат қилувчи, унинг истиқболини белгиловчи бир қатор муҳим ишларни амалга оширамиз. Яқин-яқингача ҳам йўл белгиларини биз Тошкентдан олардик. Уни ўзимизда ишлаб чиқариш чораларини кўрдик. Янги йилдан бошлаб йўл белгиларини ўзимиз тайёрлай бошлаймиз. Эҳтиёжимиздан ортганини вилоятимизнинг «Автойўл» тизимига қарашли ташкилотларга етказиб берамиз. Янгилик туфайли тежаб қолинадиган маблағимиз бошқармамизнинг бошқа харажатларига йўналтирилади. Хуллас, қаловини топсанг қор ҳам ёнади, деганларидек, «Ўзавтойўл»нинг улкан салоҳиятини оширишга хизмат қилувчи омилларни фаолиятимизга тадбиқ этаверамиз. Ишбилармонлик, тадбиркорлик ва юксак масъулиятни фаолиятимизнинг асосий мезонига айлантирамиз.

Суҳбатни «Адолат» мухбири
Рустам АҲМАДАЛИЕВ
ёзиб олди.

Эътироф

ҚИЗ СЕПИГА... КИТОБ

ёки тўйдан олдин «Адолат»га обуна

Ўқиганман: грузинлар уйланишаётганларида қиз томонга қалин сифатида машҳур ёзувчи Шота Руставелининг «Йўлбарс терисини ёпинган паҳлавон» достонини кўшиб беришни талаб қилишар экан. Бу аввал анъанага, кейинчалик миллий удумга айланибди.

Қандай яхши анъана, удум экан дея қувондим-да, бизнинг қизларимиз куёв томонидан турли хил ялтир-юлтир кийимлар-у, тақинчоқлар ёнига ўзбекларнинг биринчи романи Абдулла Қодирийнинг «Ўтган кунлар» китобини ёки ўзи яхши кўрган бирор бир асарни қўшиб жўнатишни сўрасалар зўр иш бўлардида, дея орзу қилдим.

Бу анча аввалги гаплар эди. Бу гаплар хаёлимдан кўтарилиб кетганди. Яқинда бир воқеанинг гувоҳи бўлиб қолмаганимда буни эсламаган ҳам бўлардим.

Газета-журнал сотиладиган дўкон олдида сотувчи аёл билан гаплашиб турганимда эндигина турмуш қурганлиги эгнидаги кийим-кечагидан шундоқ билиниб турган келин-куёвнинг газета харид қилиш учун бурилганини кўриб қизиқсиниб қарадим: «Хўш, ёшлар нимани харид қилишаркан?»

– Бор экан, – деди келинчак кўзлари чақнаб куёв йигитга боқаркан.

– Ол, – деди куёв ҳам келинчакка меҳр билан қараб.

– Менга «Адолат»нинг янги сонидан битта беринг, – мурожаат қилди келинчак сотувчига. – Олдинги сонларидан қолмаганми?

– Йўқ, қизим қолмаган. Бизда «Адолат» тез сотилиб кетади, – сотувчи шундай дея газетадан бир дона олиб келинчакка узатди. Куёв пулини тўлади-да, келинчакка бурилди. – Бошқасидан олмайсанми? Келинчак «йўқ» ишорасини қилди, улар дўкондан узоқлаша бошлашди. Мен уларни одоб билан тўхтатиб саволга тутдим.

– Кечирасизлар, нима учун айнан «Адолат»ни сотиб олдингиз, – сўрадим келинчакдан.

– «Адолат» менга жуда ёқади, – деди у. – Мен ундаги мақолаларни севиб ўқийман. Тўй ташвиши билан бўлиб унинг олдинги сонларини ўқиёлмай қолгандим.

– Куёвга «Адолат»га обуна бўлмасангиз тўй бўлмайди, деб шарт қўймабсизда, – ҳазиллашдим.

– Бунақа шарт бўлди ака, – гапга аралашди куёв. – Худо хоҳласа келгуси йилдан бошлаб «Адолат» уйимизга келади. Унга обуна бўлдик. «Адолат»да келгуси йилда бундан ҳам зўр мақолалар, ижтимоий-сиёсий, ҳуқуқий, маданий, маърифий, маънавий мавзуларда ва ижтимоий ҳаётимизга ҳалал бераётган баъзи иллатларни фош этувчи фельетон, очерк ва мақолаларни ўқийсиз.

– Э, раҳмат ака. Ижодий жамоангизга илҳом ёр бўлаверсин. Ёзишдан, ижод қилишдан асло чарчаманглар, – дея тилак билдирди куёв бола, бу тилакка келинчак ҳам қўлини кўксига қўйганича қўшилди.

Маннон ЎРОЗМАТОВ.

«Обуна – 2002»

«АДОЛАТ» ҲАМРОҲИНГИЗ БЎЛСИН!

Адолат – ҳақиқат мезони.

Адолат бу – қонун, ҳуқуқ демакдир.

Адолат бу – ҳокимият таянчи.

Адолат – иймон, диёнат, виждон демак.

Адолат – юксак фазилатлар мажмуаси.

Бундай инсоний тамойиллар ҳамиша йўлдош бўлишини истасангиз «Адолат» газетасига тезда обуна бўлинг. 2002 йилда «Адолат» Сизга ҳамроҳ бўлсин!

Бизнинг нашр кўрсаткичимиз – 100.

Барча алоқа бўлимларида обуна расмийлаштирилмоқда. Шошилинг.

ВАТАН

ВАТАН – юракларда кўз очган булоқ,
Асрайман ҳар недин сенинг чашмингни.
Дунё саҳнасида яралган бир боғ,
Юрак қони билан чиздим расмингни...

ВАТАН – тоғдан юксак улуғ қоямсан,
Пойингга тиз чўкар азим дарёлар.
Кўксимда туморим, миллий ғоямсан,
Яшашни ўрганар сендан дунёлар.

ВАТАН – маъбудамсан, сиғинар жойим,
Минг битта Маккани алмишмам сенга.
Қуёш ҳам заминнинг ўпаркан пойин,
Баридан муқаддас ўзингсан менга.

ВАТАН – ўзлигимсан, менинг кўнглимсан,
Соғинган дамларда зорлигим Ватан.
Ўзинг ёнар сўзим, дилда чўғимсан,
Яшамоқ мазмуни – борлиғим Ватан!

Ашурали БОЙМУРОДОВ.

• 2002 йил — Қарияларни қадрлаш йили

ҚАРИСИ БОР УЙНИНГ ПАРИСИ БОР

Ҳар йили Ўзбекистон Конституцияси қабул қилинган кунни нишонлаш арафасида ўтказилаётган тантаналарда кириб келаётган янги йилни бирор рамзий ном билан аталиши ажойиб анъанага айқланиб қолди. «Инсон манфаатлари йили», «Оила йили», «Соғлом авлод йили», «Аёллар йили», «Оналар ва болалар йили»дан сўнг мана ниҳоят бахт қуши нуроний кексаларимиз бошига қўнди. Яъни, Президентимиз Ислом Каримов томонидан янги 2002 йилни — Қарияларни қадрлаш йили деб эълон қилиш ҳақида таклиф киритилди.

Бу эса Республикамизда истиқомат қилувчи барча улуғ инсонларга нисбатан ҳукуматимиз томонидан кўрсатилган катта ғамхўрлик ва иззат-икром намунаси, муборак Рамазон ойида қилинган энг катта савоб ишлардан бири бўлди. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Муборак ҳаж сафарига борувчиларга ёрдам кўрсатиш ҳақида»ги қарори эса, зиёратга боришга тараддудланиб юрган отахон ва онахонларимизнинг кўнгилларини қуёшдек ёритиб юборди.

Эътибор берган бўлсангиз, йилларнинг қай ном билан аталишидан қатъий назар унинг замирида энг аввало инсонни ва унинг қадр-қимматини улуғлаш туйғулари ётганлигининг гувоҳи бўлиш мумкин. Бу эса Ватанимиз ўз мустақиллигининг дастлабки йиллариданоқ эркин фуқаролик жамияти қуриш йўлидан собитқадамлик билан бораётганлигидан далолат беради.

Президентимиз Ислом Каримовнинг 1992 йилда яратилган «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» номли асарида бу ҳақда тўхталиб «Мустақил Ўзбекистоннинг куч-қудрати манбаи халқимизнинг умуминсоний қадриятларга содиқлигидир. Халқимиз адолат, тенглик, аҳил қўшничилик ва инсонпарварликнинг нозик куртакларини асрлар оша авайлаб-асраб келмоқда... Инсонпарварлик – бу ўзбек халқи миллий руҳининг ажралмас фазилатидир. Ўзбек оиласида бугунги кунда яхшилик ва ёруғлик, болаларга меҳр, катталарга ҳурмат, яқинларга ва бошқаларнинг қайғусига ҳамдардлик мужассамлашган», дея эътироф этган эди.

Умуминсоний қадриятларга содиқлик, инсонпарварлик, фарзандларга меҳр ва катталарга ҳурмат туйғулари йилдан-йилга юксалиб, давлатимиз томонидан олиб борилаётган кучли ижтимоий сиёсатнинг ўзагига айланиб борди. Бу эса ўзбек халқининг жаҳонга танилишида ғоят муҳим аҳамият касб этди. Президентимиз Ислом Каримов Бош Қомусимизнинг 9 йиллигига бағишлаб сўзлаган нутқларида, «Халқимиз «Қариси бор уйнинг париси бор» дейди. Ҳақиқатан ҳам қаерда кексалар бўлса, уларга эътибор бўлса, шу жойда файз бор, барака бор» деб алоҳида таъкидлаганлари бежиз эмас, албатта.

Жаҳон тараққиётига улкан ҳисса қўшган улуғ бобокалонларимиз – Имом Бухорий, Имом Термизий, Хожа Баҳоуддин, Нақшбандий, Хожа Аҳмад Яссавий, Алишер Навоий, Ал-Хоразмий, Беруний, Ибн Сино, Амир Темур, Мирзо Улуғбек, Заҳириддин Муҳаммад Бобур ва бошқа кўплаб аждодларимиз яшаган даврларданоқ каттага ҳурматда, кичикка иззатда бўлиш халқимизнинг энг эзгу фазилатларидан бири бўлиб келган.

Давлатимиз раҳбарияти ана шу эзгу анъаналарга амал қилиб, ўзбек халқини дунёга танилишида муносиб ҳисса қўшган аждодларимизнинг хотирасини абадийлаштириш, «Шаҳидлар боғи», «Хотира майдони» каби жойлар бунёд этиб, улар руҳини шод этиш билан бирга, бугунги кунда ўз доно маслаҳатлари ва ҳаётий тажрибалари билан ёшларимизга ибрат бўлиб келаётган кексаларимизга ҳурмат ва эҳтиром кўрсатилмоқда. Хусусан, истиқлолимиз туфайли ташкил этилган «Нуроний», «Маҳалла» ва «Наврўз» жамғармалари томонидан қарияларимиз, уруш ва меҳнат фахрийлари ҳамда ногиронларининг моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватланиб келинаётганлиги таҳсинга сазовордир. «Қарияларни қадрлаш йили» деб эълон қилинган 2002 йилда бу борада яна улкан ишлар амалга оширилишига шак-шубҳа йўқ.

Биз халқимизнинг урф-одатлари, анъаналари, аждодларимиз тарихи, улар жасорати ҳамда миллий қадриятларимизни ҳам даставвал ана шу — кўпни кўрган қарияларимиздан ўрганамиз. Зеро, уларнинг ҳаётда босиб ўтган йўлларининг ўзи катта бир тарихдир. Ҳаётнинг турли мураккабликларини бошидан кечириб, турли синовларга дош берган нуроний

отахон ва муштипар онахонларимизнинг қалбларида, бутун бошли душман лашкарини кимсасиз саҳрода адаштириб, уларни ёлғиз ўзи енгган – Широқ бобомизнинг жасорати ҳамда ёв макрига учиб ҳалок бўлган фарзанди учун қонхўр Қайхисравдан қасос олиб, зафар қозонган Тўмарис момомизнинг матонати жо эканлигини асло унутмаслигимиз керак.

Шуни алоҳида таъкидлаб ўтишни истардимки, бугунги кунда ёшларимизни турли ёзув ниятли кишилар таъсирида, терроризм ва диний-экстремизм деб аталган гуруҳлар ёки жиноятчилик дунёсига кириб кетишига йўл қўймасдан, уларни она Ватанига ва халққа садоқат руҳида тарбиялашда кексаларимизнинг хизматлари ғоят муҳим аҳамият касб этмоқда. Бундан ташқари, улар ўз ҳаёт тажрибаларидан унумли фойдаланган ҳолда давлатимизнинг бугунги кунда олиб бораётган инсонпарварлик сиёсатини аҳоли ўртасида кенг тушунтириш, маҳалла ва қишлоқларимизни ободонлаштириш, тўй-маъракаларни тартиб билан ўтказиш, ёш оилаларни мустаҳкамлаш борасидаги ишларда ҳам ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимларига яқиндан ёрдам бериб келмоқдалар.

Президентимиз бугунги кунда эришаётган ютуқларимизда мўътабар қарияларимизнинг беқиёс хизматлари борлигини таъкидлаб: «Бу азиз инсонлар биз барпо этаётган янги жамиятни қуришда ўзларининг бой тажрибаси, ибрати ва ўгитлари билан катта ҳисса қўшаётганлигини, айниқса, қадрлашимиз даркор» – дея барчамизни уларни эъзозлашга даъват этди.

Юз-кўзларидан нур ёғилиб турувчи нуроний отахон ва онахонларимиз халқ орасида ҳамиша донишмандлик ва меҳрибонлик тимсоли бўлиб келганлар. Ҳар бир ўзбек оиласида бирор каттароқ ишга қўл уриладиган бўлса, аввало ҳаётда оқ-қорани таниган кексаларимиз билан маслаҳатлашиш, уларнинг ўгит-насиҳатларига қулоқ солиш одат тусига кириб қолган. Шу боисдан, халқ орасида «Қари билганни пари билмайди» деган мақолнинг яратилганлиги ҳам бежиз эмас. Қариялар билан кенгашиб қилинган ҳар бир иш муваффақият билан якунланиши, аксинча, кексалар маслаҳатига қулоқ осмай қилинган иш эса бошга кўплаб ташвишлар келтириши ҳаётда кўп бор синалганлиги сиз азиз муштарийларимизга ҳам яхши маълум. Шундай экан, дунёда ғанимат бойлигимиз бўлган қарияларимизни асраб-авайламоғимиз, уларнинг ҳурмат-иззатларини жойига қўйишимиз лозим.

Зикрилла НЕЪМАТОВ,
Ўзбекистон Республикаси ИИВ Ёнғин хавфсизлиги олий техник мактаби ходими, милиция майори.

МУРУВВАТ ЮКИ

«Экосан» халқаро жамғармаси 2002 йил – Қарияларни қадрлаш йили арафасида Оролбўйи минтақаси аҳолисини янги йил билан қутлаш ҳамда моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш мақсадида 42 миллион сўмлик инсонпарварлик юкларини тарқатди.

– Бу галги инсонпарварлик ёрдами қорақалпоқ халқининг ёрдамга муҳтож қисмига, биринчи навбатда болаларга, меҳрибонлик уйларига, қарияларга, аёлларга, шунингдек, шифохоналар, мактаблар ва бошқа ижтимоий иншоатларга топширилди, – деди жамғарма раиси Юсуф Шодиметов «Туркистон-пресс» мухбирига. – Байрам совғалари Қорақалпоғистонинг Оқманғит қишлоғидаги республика ногиронлар соғлиғини тиклаш марказига, Хўжайлидаги Ҳамза номли меҳрибонлик уйига, 3-сонли мактаб-интернатига, Нукус шаҳридаги 16-болалар боғчасига ҳамда силга қарши болалар санаториясига тортиқ этилди.

Ю. Шодиметовнинг таъкидлашича, Қорақалпоғистон Республикаси Жуқорғи Кенгесида «Экосан» миссиясининг Германияда бўлиши якунига бағишланган учрашув ўтказилди. Унда минтақадаги қишлоқ ва сув хўжалиги, соғлиқни сақлаш, халқ таълими, аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш ва меҳнат, ташкилий иқтисодий алоқалар вазирликлари ҳамда жамоат ташкилотлари раҳбарлари иштирокида немис ҳамкорларимиз таклифларини амалга ошириш имкониятлари, шунингдек, улар билан қорақалпоқ корхона ва ташкилотлари орасида ҳамкорлик ўрнатиш масалалари кўриб чиқилди.

Ислоҳот ва самара

ҚЎҚОНДА ШУНДАЙ КОРХОНА БОР...

бу ерда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар истеъмолчиларга манзур бўлмоқда

Ўзбекистонда пахта чигитидан мой олувчи биринчи завод Қўқонда 1884 йилда бунёд этилган. Қадим-қадимда эса ўсимлик ёғи кунжут, зиғир, индов, масҳар уруғи, пахта чигити, полиз экинлари уруғларидан жувозларда олинган.

Мамлакат озиқ-овқат саноатининг етакчи тармоғи ҳисобланган ёғ-мой саноати корхоналарида пахта, соя, рапс мойлари, мева данаклари ҳамда сабзавот уруғларидан ёғлар олинади. Бу ёғлардан атир-упа, фармацевтика ва озиқ-овқат саноати тармоқларида фойдаланилади. Маргарин маҳсулотлари, майонез, кирсовун, атирсовун тайёрлашда ҳамда техник мақсадларда ишлатилади.

Агар ёдингизда бўлса, 1976 йили Қўқонда данаклардан ёғ ишлаб чиқариш технологияси жорий қилингани катта шов-шув бўлганди. Кўпчилик бундай ёғларнинг номини эшитгандию ўзини кўрмаган эди. Миқдори озлиги учун у пайтлари очиқ савдога бундай маҳсулот чиқарилмаганди.

Жорий йил бошида «Қўқон ёғ-мой» ҳиссадорлик жамиятида бир тарихий воқеа рўй берди. Ёғларни ҳидсизлантириш ва қадоқлаш цехи қуриб фойдаланишга топширилди. Саҳифадаги расмларга бир қаранг-а. Бу дақиқалар цехнинг тантанали очилиши маросимида сураткаш нигоҳига тушган. Ўттиз икки нафар ишчи-мутахассисларнинг бугун қўли-қўлига тегмайди. Энг қувончлиси, бу цехда пахта ёғидан ташқари соя, ўрик, шафтоли, узум, бодом ёғлари бир марталик ишлатиладиган бежирим идишларга қадоқланиб, харидорларга ҳавола этилди. Ёғлар харидоргир. Қўқонликлар нафақат ўзларининг иқтисодий манфаатлари жиҳатидан, балки мижозлар учун ҳам фойда олиш дарвозаларини очдилар. Яқин-яқинларгача боғзору токзорларда, полизларда етиштирилган маҳсулотларнинг данак ва уруғлари исроф бўлиб, жойларда ташлаб юборилар эди. Эндичи, уни йиғиб топшириш жорий этилди. Топширувчи ҳам, уни қайта ишлаб, ёғ ишлаб чиқарувчи ҳам наф кўраётир.

«Ўзбекистон» ёғи – асосан оқланган пахта ёғи ҳисобланади ва ҳидсизлантирилиб оқартирилган соя ёғларидан иборат.

Соя ёғи инсон организми учун зарур бўлган оқсил моддаларига бой.

«Ўзбекистон» ёғи асосан озиқ-овқат тайёрлашда ишлатилади.

«Мунис» ёғи пахта чигитидан олинади.

Ушбу ёғ оқланган, оқартирилган, ҳидсизлантирилган. Унинг ранги сариқ.

Пахта ёғи таъмини беради. Асосан озиқ-овқат, ҳар хил салатлар тайёрлашда ишлатилади.

«Мунис» ўсимлик ёғи бўлганлиги сабабли, тез ҳазм бўлади.

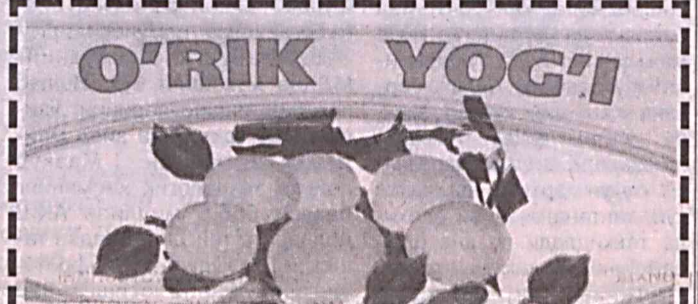

Ўрик данаги мағзидан олинган «Ўрик» ёғи хушбўй ҳидли. Ўрик таъмини бериб туради. Таркибида 97 фоизгача тўйинмаган ёғ кислоталари мавжуд.

Ёғ кислотаси шифобахш хусусиятли бўлиб табобатда юрак-қон тизимини даволашда қўлланилади. Ўрик ёғи озиқ-овқат ҳамда табобатда дори-дармонлар тайёрлашда ишлатилади.

Узум ёғи узум уруғидан олинади. Ёғни ранги яшил-сариқ. Зайтун ёғи таъмини беради. Узум ёғи таркибида «А» ва «Д» витаминлари кўплиги сабабли олий озуқа маҳсулотлари қаторига киради. Бундан ташқари таркибида 0,2 фоиз тофокерол моддаси бор.

Узум ёғи ноёб ёғ сифатида қандолат маҳсулотлари ишлаб чиқаришда ишлатилади. Оқланмаган узум ёғидан совун ишлаб чиқаришда, юқори сифатли олиф ва лаклар тайёрлашда ҳам фойдаланилади.

Энг муҳими, табобат оламида шафтоли, ўрик, бодом, узум ёғларининг шифобахш хусусиятга эга эканлиги илмий ва тиббий тажрибадан ўтган. Демак, бу хайрли қадам шарофати билан минглаб одамлар дардига малҳам топаётирлар. Катта савоб ишга қўл урилганини мутахассислар эътироф қилишаётир.

Масалан, бодом ёғи аччиқ бодом данаги мағзидан олинади. Таъми ҳам ёқимтир, ёнғоқникига ўхшайди. Бундан табобат, парфюмерия, косметика ҳамда озиқ-овқат тайёрлашда фойдаланилади. Таркибида тўқсон етти фоизгача тўйинмаган ёғ кислоталари мавжуд. Мутахассисларнинг маълумотларига кўра ёғ кислоталари инсон организми учун жуда зарур ва фойдали ҳисобланади.

Шафтолини еб бўлгач данагини ташлаб юборардингизку? Энди, шафтоли данагини увол қилмай йиғаверинг. Сиздан уни қўқонликлар сотиб олишади. Мўмайгина даромад қиласиз. Шафтоли ёғи таркибида саксон беш фоизгача тўйинмаган ёғ кислотаси бўлиб, унинг асосий қисмини олеин кислотаси ташкил этади. Ушбу ёғ таркибида инсон организми учун зарур бўлган никотин кислотаси, B1, B2, E, PP, P5 витаминлари мавжуд.

Шафтоли ёғи нафас йўллари шамоллаганда, аллергик ва ошқозон-ичак касалликларини даволашда фойдаланилади. Баданнинг куйган жойларини даволашда кенг қўлланилади. Шафтоли ёғи фармакология ва парфюмерия соҳаларида облепиха ёғининг ўрнини босувчи сифатида ишлатилаётганини назарда тутсак, унинг аҳамияти катта эканига амин бўламиз.

Корхонада ислоҳотлар жадал суръатда амалга оширилаётир. Айниқса, «Қўқон ёғ-мой» хиссадорлик жамиятига Рашидхон Каримов раис бўлиб сайлангандан буён жуда катта ижобий ўзгаришлар амалга оширилди. Келинг, рақамлар сўзласин: 1999 йил февраль ойида раҳбарликни зиммасига олган янги раис аввало иқтисодни ривожлантириш омилларини қидириш, ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлаш, ўғирлик ва ташмачиликни бартараф этиш, мижозлар билан ўзаро ишонч мухитини яратиш, жамоанинг ҳар бир ишчи-хизматчиси тақдирига бозор иқтисодиёти тамойиллари асосида муносабатда бўлишдан бошлади.

1998 йили ёғ олиш даражаси 79,8 фоизни ташкил этганди. Бу тармоқда паст кўрсаткич ҳисобланарди. Унинг саъй-ҳаракатлари туфайли бир йилда, яъни, 1999 йил якунига кўра ёғ ишлаб чиқариш даражаси 87,15 фоизни ташкил этди. Бу республикадаги ёғ-мой корхоналари ичида энг юқори кўрсаткич эди. Ўшанда раҳбарга жуда кўп нарса боғлиқ эканлиги ўз исботини топганди. Дўстлар қувонса, омади чопиб, иши юришганни кўролмайдиган ҳасадгўйлар роса куйганди. Мана, уч йилдирки ёғ чиқишнинг бу даражаси мўътадил сақланиб қолди. Жорий йилнинг ўн ойида режадаги 10 минг 697 тонна ўрнига 11 минг 155 тонна ёғ ишлаб чиқарилди. Режа 104,3 фоизга уддаланди.

Энг катта ишлардан яна бири – форпресс цехи қайта таъмирланди. Аммиак-компресс станцияси ишга туширилди. Биргина ёғларни ҳидсизлантириб 0,9 литрли полиэтилен идишларга қуйиш технологик тизимини барпо этишга 55 миллион 648 минг сўм маблағ сарфланди. Натижа-чи? Натижа яхши бўлди. Ўн ойда 779 тонна пахта ёғи ҳидсизлантирилиб, 237 минг 130 дона «Мунис» пахта ёғи, 9 минг 742 дона «Узум» ёғи, 9 минг 468 дона «Палов» ёғи ҳамда 2 минг 477 дона ўрик ёғи қадоқланиб, мижозларга етказиб берилди.

Умуман жамият аъзолари ўн ойда қирқ беш миллион сўм соф фойда олишга эришдилар. Албатта, бу хайрли ишларнинг ташаббускори корхона раҳбари ва унинг атрофида жипслашган мутахассислардир.

Камтарин ва мулоҳаза билан фикр юритишга одатланган, хиссадорлик жамияти раиси Рашидхон Каримов озиқ-овқат соҳасининг технологи, қурувчи-муҳандис, иқтисодчи каби мутахассисликлар эгаси.

Жонажон Ўзбекистонимиз мустақиллигининг ўн йиллик тантаналари арафасида хиссадорлик жамияти ҳисобидан минглаб одамлар саховат гулдастаси олди. Қўқон шаҳридаги 12-Меҳрибонлик уйи тарбияланувчилари, кўзи ожизлар жамиятининг барча аъзоларига байрам дастурхони ёзилди. Уларга совғалар берилди. 350 нафар қарилик гаштини сураётган пенсионерларга беш килограммдан ўсимлик ёғи, беш донадан хўжалик совуни берилди. Жамоада меҳнат қилаётганларнинг барчасига икки килограммдан гўшт бепул тарқатилди.

Президентимиз Ислом Каримов ташаббуси билан «Оналар ва болалар йили» деб эълон қилинган 2001 йил ҳам якунланиб бораётир. Оналар ва болаларни соғломлаштиришга доимо эътибор берилаётганидан барча миннатдор. Уруш қатнашчилари ва уларга тенглаштирилганлар, нафақахўрлар ва ногирон фарзанди борлар, кўп болали ва меҳрибонларидан айрилганларга жорий йилнинг шу давригача 5 миллион 150 минг сўм пул ва 8 миллион 241,5 минг сўмлик маҳсулотлар хайрия қилинди.

Инсоннинг бошига кутилмаганда кулфату мусибатлар тушиб қолади. Агар жамоада ишловчиларнинг яқинлари вафот этса зудлик билан барча ёрдам чоралари кўрилади. Жорий йилнинг ўзида дафн маросимларига 508 минг сўм берилди. Турли ташкилотларга тўрт ярим милион сўм хайрия ёрдами кўрсатилди.

Корхона касаба уюшма қўмитаси раисаси Марҳамат опа Аҳмаджонова биз билан бўлган суҳбат чоғида хиссадорлик жамияти раҳбариятининг аёлларни ижтимоий ҳимояси йўлидаги хайрли ишларни алоҳида таъкидлади. Бу бежиз эмас. Чунки корхона жамоасининг учдан бир қисми аёлларни ташкил этади. Ҳа, аёлни эъзозлаган эъзоз топади.

Бугун биз корхона ҳаётидан бир лавҳа ёздик, холос. У ердаги хайрли ва эзгу ишларни санаб адоғига етиб бўлмайди. Рўзғор учун кунда зарур бўлган хосиятли неъмат-ёғ ишлаб чиқараётганларнинг топганлари баракали бўлаверсин.

Дилмурод ҚИРҒИЗБОЕВ,
«Адолат»нинг махсус мухбири.

Суратларда: жамоа ҳаётидан лавҳалар.

Эътироф

ЗАБАРДАСТ ТАДҚИҚОТЧИ

Хирадманд чин сўздан ўзга демас,
Вале бари чин ҳам дегулик эмас.
Киши чин сўз деса зебо дурур,
Неча мухтасар бўлса, аъло дурур.
Алишер НАВОИЙ.

Ҳозирги даврда мустақил ва озод мамлакатимизда миллий маънавиятни юксалтиришнинг энг муҳим ва етакчи тамойили, мамлакатимиз Президентининг асарлари барчамиз учун ғоявий дастуриламал бўлиб хизмат қилаётганлигида кўзга ташланмоқда. Миллий истиқлол фалсафаси ва фидойи файласуфлар ҳам бу жараёндан мустасно эмасдирлар.

2000 йил 6 апрелда Республикамизда илмий ва ижодий жамоатчилик вакиллари билан учрашувда юртбошимиз файласуфларга қарата шундай деди: «... Ўзларидан ўлмас илмий-фалсафий мерос қолдирган ота-боболаримиз эмасми?!.. Маънавият, мафкура борасида четдан кўр-кўрона нусха кўчириб, бирор натижага эришиб бўлмайди. Чунки бизнинг дунёқарашимиз халқимизнинг тафаккури, турмуш тарзи ниҳоятда ўзига хослиги билан ажралиб туради».

Ҳақиқатдан ҳам, бизнинг фалсафий тафаккуримиз, ниҳоятда бой фалсафий тарихимиз ўзига хос миллий фазилатлар билан ардоқлидир.

Худди шу нуқтаи назардан қараганда, озод Ватанимиз миллий тафаккурининг кўп асрлик тарихини тадқиқ этишда муносиб асарлар яратган ўзбек файласуфлари ижоди ҳақида мулоҳаза юритадиган бўлсак, кўз ўнгимизда фалсафа фанлари доктори, профессор, ЎзФА академиги, Беруний мукофоти совриндори ЎзФА Шарқшунослик институти директори устоз Музаффар Хайруллаев гавдаланади. Ўзининг 70 йиллик сермазмун ҳаёти ва ижодий фаолиятини сарҳисоб қилаётган меҳрибон устоз ва беғараз етакчи ўз умрбоқий асарлари билан ҳам, ижод тарзи ва шахсий намунаси билан ҳам ибратлидир.

Музаффар Хайруллаев 1955 йилда мантиқ илмига доир мавзуда номзодлик диссертациясини ёқлади. 1966 йилда эса «Форобийнинг дунёқараши ва унинг фалсафа тарихидаги аҳамияти» деган мавзуда докторлик тадқиқотини муваффақият билан ҳимоя этди. Шундай қилиб, бирин-кетин устознинг салмоқли асарлари яратилиб, илм аҳлига ҳавола этила бошлади. «Логика ва тўғри фикрлаш» (1961 й.) «Абу Наср Фаробий» (1961 й.), «Фаробий ва унинг фалсафий рисолалари» (1963 й.), «Ўрта Осиё халқлари фалсафий меросини сохталаштиришга қарши (1965 й.), «Билим ва маърифат» (1967 й.), «Уйғониш даври ва шарқ мутафаккири» (1971 й.) сингари китоблари, шарқ ва ғарб ренессанси (уйғониш даври) тўғрисидаги қатор мақолалари мамлакатимиз фалсафий тафаккур тадқиқотини олға силжитишга катта таъсир ўтказди.

Файласуф ижодининг бир муҳим ва фахрли жиҳати шундаки, домла Музаффар Мўминов билан бир сафда туриб, унга садоқатли шогирд сифатида, ўзбек фалсафасини, Форобий асарларини тадқиқотини умумжаҳон андозалари даражасига кўтарди, уларни жаҳонга танитишда ўзига хос, муносиб ижодий фаоллик кўрсатди. Яъни ўзбек миллий фалсафасига доир тарихий асарларни ўз тадқиқотларида жаҳонга олиб чиқди.

Чиндан ҳам, устознинг номи, унинг асарларини, унинг сермазмун мақолаларини ўқиган ва маърузаларини тинглаганлар Берлин ва Деҳлида, Париж ва Исломободда, Лондон ва Бокуда, Анқара ва Олмонияда ҳам топилади.

Музаффар Хайруллаев ҳозир ЎзФА Шарқшунослик институтида директорлик лавозимида ишламоқда. Домланинг кўплаб шогирдлари азиз Ватанимизнинг барча вилоятларида, турли давлат, маданият масканларида халққа, миллий ривожига сидқидилдан хизмат қилмоқдалар.

Миллий мустақиллик даврида алломанинг ижоди янги, ўзига мос, олий босқичга кўтарилди. Устоз эндиликда Юртбошимизнинг миллий маънавият, маърифат ва мафкура ҳақидаги асарларидаги ҳаётий ғоялари ва даъватларига жавобан янгидан-янги асарлар яратиш йўлида жон куйдириб ижод қилмоқдалар. Айниқса, миллий истиқлол фалсафасини барқарорлаштириш ва ривожлантириш борасида баракали қалам тебратмоқдалар.

Олим Ал-Мотуридий ва Ал-Марғинонийнинг фалсафий мероси, тасаввуф тарихи ва маънавияти, маданияти ва шахснинг эзгулик баркамоллиги сингари муаммоларга доир янги фалсафий асарлар яратмоқда. Домланинг иштирокида ва раҳбарлигида яратилган 26 табоқ ҳажмдаги «Маънавият юлдузлари» номли буюк сиймолар тўғрисидаги қомусий маълумотлар тўплами ва мақолалар мажмуаси Абдулла Қодирий номли халқ мероси нашриётида уч қайта нашр этилди. Кўриниб турибдики, устоз илмий жамоатчилик ва халқ назарига тушган таниқли файласуфдир.

Маҳмуджон НУРМАТОВ,
Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон миллий университети профессори, фалсафа фанлари доктори.

Конституцияни ўрганамиз

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ДАВЛАТ ТИЛИ ЎЗБЕК ТИЛИДИР»
(4-модда)

Конституция ва она тилимиз» муаммоси ҳеч қачон эскирмайдиган ва ҳар вақт биз билан ҳамнафас бўладиган мавзулардандир. 128 модда, 26 боб ва олти бўлимдан иборат Қомусимиз мустақил Ўзбекистоннинг ижтимоий-сиёсий, моддий-маданий, маънавий-маърифий, бошқарув, ҳокимиятчилик, қонунчилик ҳақида ҳикоя қилса, уларнинг амалиёти, ҳаётда воқе бўлиши давлат тили воситасида ифодаланади. Жамиятдаги барча ўзгаришлар даставвал тилда воқеаланади. Шунинг учун «Тил ва жамият», «Тил ва қонун», «Тил ва ҳуқуқ», «Тил ва нутқ», «Тил ва тафаккур»,, «Тил ва адабиёт» каби эгизак мавзулар «Конституция ва она тилимиз» муаммосининг шахобчалари ҳисобланади. Чунки тил миллат иродаси, маънавият гулшани сифатида жамиятдаги барча ўзгаришларни соат сайин, кун сайин ўзида акс эттириб боради.

АСОСИЙ ҚОНУН ВА ОНА ТИЛИМИЗ

Дарҳақиқат, ўзбек тили Ўзбекистон Республикасининг йирик ва миллий давлат рамзларидан ҳисобланади. Бинобарин, мустақиллигимиз ҳам ўзбек тилига Давлат тили мақоми берилишидан бошланган.

«Ўзбекистон Республикасининг Давлат тили ҳақида» (1989 йил 21 октябрь)ги қонуни халқимизнинг асрий орзуларини рўёбга чиқарган улкан тарихий ҳужжатдир. Мазкур қонуннинг яратилишида ва ҳаётга жорий этилишида миллатпарвар юртбошимиз И. А. Каримовнинг саъй-ҳаракатлари ва хизматлари ниҳоятда катта бўлганини таъкидлаш ва эътироф этиш ҳар жиҳатдан ўринлидир: ўша даврда Ўзбек тилига давлат мақоми берилишига қарши ва тўғаноқ бўлган кишилар кўп эди. Улар ўзбек тилига давлат тили мақомининг берилиши миллий мустақиллигимизнинг бошланиши эканлигини жуда яхши билишарди. Шунинг учун улар, бир томондан, ўзбек тилига давлат тили мақомининг берилиши «буюк давлат»нинг парчаланишига олиб келади, деб дўқ-пўписа қилишса, иккинчи томондан, ўзбек тили ривожланмаган, давлат тили бўлиш даражасига эга эмас, давлат тили бўла олмайди, деб она тилимизни камситишга уринишарди.

Шундай қийин бир шароитда Ислом Каримов «Жамики фазилатлар инсон қалбига, аввало, она алласи билан сингади. Она тили бу – миллатнинг руҳидир. Ўз тилини йўқотган ҳар бир миллат ўзлигидан жудо бўлиши муқаррар, – деган буюк фикрни илгари сурди, ниҳоят, ҳаётнинг ўзи бу ғоянинг тўғрилигини тасдиқлади.

Ўзбек тилига давлат тили мақоми берилди, иш юритиш ўзбек тилида олиб бориладиган бўлди. Натижада, баъзи мунофиқ кимсаларнинг «Ўзбек тили илмий тил эмас, давлат ишларини ўзбек тилида олиб бориб бўлмайди, ўзбек тили уйрўзғор тили – оила тили, шунчаки ўзбекларнинг ўзаро жонли мулоқот тили» деган хом-хаёллари ҳам чиппакка чиқди. «Давлат тили ҳақида»ги қонун она тилимиз нафақат давлат ишларини юритиш, балки Ўзбекистондаги 100 дан ортиқ миллат ва элатларга миллатлараро мулоқот тили бўла олиш имкониятларига ҳам эга эканлигини кўрсатди. Қонун она тилимиз ҳуқуқий тил мартабасига ҳам эришди, кўп асрлик ўзбек адабий тили учун ҳар жиҳатдан ўзининг бой ва гўзал тиллардан бири эканлигини намоён этди.

«Давлат тили ҳақида»ги қонун эълон қилинган кун ҳар йили «Тил байрами – эл байрами» сифатида нишонланади. Она тилимизнинг ҳуқуқий тил мартабаси Конституциямизда кафолатланганини юқорида айтдик. Республикамиз ўз «тараққиёт модели» асосида ўзига хос ва ўзига мос йўлдан тезкорлик билан ривожланиб бормоқда: Конституциямизнинг мазмун-мундарижаси, нутқимизда минглаб қўлланилаётган мустақиллик иборалари жамиятимиз ва тилимизнинг баралла ривожланиб боришидан далолат беради.

Карим НАЗАРОВ,
Тошкент Давлат юридик институти ўқитувчиси.

ЕТТИ ИҚЛИМ САДОСИ

Афғонистон

ТОРА-БОРА ИШҒОЛ ҚИЛИНДИ

Пентагондан олинаётган маълумотларга кўра, АҚШда сўроқдан ўтказилаётган жангарилар Усама бин Лодинга тегишли бирор муҳим ахборот беришмаган. «France Presse»да ёзишларича ҳозир АҚШда 20 нафарга яқин террорчилар тергов қилинмоқда.

Аксилтолиб кучлар Тора-Борадан ўз қўшинларини олиб чиқишни бошлашди деган хабар мавжуд. Аксилтолиб кучларнинг қўмондони Ҳазрат Али ҳарбий ҳаракатлар тугаганини эълон қилган. Тора-Борада фақат АҚШнинг махсус гуруҳ таркибига кирувчи қўшинларигина қолган. Улар ер ости иншоотидаги ертўлаларни бирма-бир кўздан кечиришга ҳозирланишяпти. Тахминларга кўра, Бин-Лодин бу ерга уюштирилган ҳаво зарбалари оқибатида ҳалок бўлган бўлиши мумкин.

Афғонистондаги ҳарбий ҳаракатлар охирлаётган экан, АҚШ «бу ҳали терроpчиликка қарши кураш тугади, дегани эмас» тариқасидаги аризасини амалда исботламоқда. Саудияда чиқадиган «Аш-Шарқ-ал-Аусат» газетасининг ёзишича, АҚШ ҳарбийларининг кейинги ҳужум нуқтаси Африкада жойлашган Сомали давлати бўлиши ва бу ҳужум тез кунларда бошланиши мумкин. Сомалида «Ал-Иттиҳод ал-Ислом» экстремистик гуруҳининг бир қатор ҳарбий лагерлари жойлашган ва маълумотларга кўра, бу гуруҳ «Ал-Қаида» билан яқин ҳамкорлик қилиб келади. Расмий Вашингтон бу ҳаракатни «Ад-Қаида» гуруҳига қарши аксилтеррор операциясининг давоми сифатида баҳоламоқда. Шунингдек, АҚШ бу борада БМТнинг ҲК томонидан махсус қарор қабул қилинишига ҳожат йўқлигини ҳам билдирган. Сомалидаги муҳолиф партия етакчиларидан бирининг сўзларига кўра «Ал-Қаида» Сомалини қўлида ушлаб туради.

Шунингдек, аксилтеррор ҳаракатлар Яманда ҳам бўлиб ўтган. Бу ерда ҳукумат қўшинлари мамлакатда жойлашган «Ал-Қаида» гуруҳининг лагерларига ҳужум уюштирган. Натижада 12 нафар террорчи ҳалок бўлганлиги маълум қилинади. Лагер Афғонистондан борган жангарилар томонидан шакллантирилган.

Хуллас, Афғонистонда толибларнинг сўнгги таянчи бўлган Тора-Бора ишғол қилинди. Террорчи Усама бин Лодин эса ҳамон қидирилмоқда. Унинг айнан Сомалида яширинганлиги ҳақида тахминлар ҳам мавжуд.

Чоршанба куни эрталаб Комор ислом федератив республикасининг Мохели оролига хорижий ҳарбий десант ташланди. Хабарларга кўра, хорижлик ҳарбийлар Мохелидаги барча ҳарбий иншоотларни ўз назорати остига олган. Оролга десант билан бирга варақалар ҳам ташланган. Варақаларда, ушбу ҳаракат АҚШнинг аксилтеррор ҳарбий операцияси доирасида амалга оширияпти, дейилган.

* * *

• Фаластин хавфсизлик хизмати Ғазо минтақасида ХАМАС ташкилотига қарашли олтита идорани ёпиб қўйди. Кузатувчиларнинг фикрича, фаластинликлар шу тариқа Ёсир Арофат Фаластин ҳудудида террорчиликни тугатиш ҳақидаги ваъдасини бажараётганини халқаро ҳамжамиятга намойиш қилмоқда.

* * *

• Исроил ҳукумати хавфсизлик масалаларида Фаластин билан ҳамкорлик қилишга тайёр. Бош вазир Ариэл Шарон умумий хавфсизлик хизмати раҳбари Аврам Дихтерга фаластинликлар блан алоқани тиклаш ҳақида буйруқ берди. А. Дихтер шу куниёқ Фаластин хавфсизлик хизмати раҳбарияти билан боғланиб, Наблус шаҳридаги террорчи гуруҳларни тугатишга эътиборни кучайтиришни сўради.

* * *

• Роттердамда мусулмонлар яшайдиган уйларнинг бириданУсома бин Лодиннинг маърузаси ёзилган видеокассета топилди. Ушбу воқеа туфайли уч киши ҳибсга олинди. Ҳибсга олинганларнинг айтишича, видеокассеталар 11 сентябрь куни Нью-Йоркда юз берган террорчилик ҳаракатидан икки кун ўтгач уларнинг қўлига келиб тушган.

* * *

• Эрон Ҳиндистон билан Покистон ўртасида юзага келган сиёсий танглиkни бартараф қилишда воситачиликни таклиф қилди. Ҳиндистон матбуотининг ёзишича, Эрон ташқи ишлар вазири Камол Харротий Ҳиндистон ва Покистон раҳбарлари билан телефон орқали сўзлашиб, Теҳрон икки давлат ўртасидаги кескинликни бартараф қилишда ёрдам беришга тайёр, деган.

* * *

• Жанубий Корея мудофаа вазирлигининг маълум қилишича, Шимолий Корея 12 килограммга яқин бойитилган плутонийга эга. Бу камида иккита ядровий қурол ясашга етади. Бироқ, мутахассисларнинг айтишича, шимоллик олимларга атом бомба ясаш учун ҳали бир неча йил керак бўлади.

(ЎзА).

Москва шаҳри кўринишидан бир лавҳа.

Ўзбекистон ва жаҳон

ТАНИШИНГ, БУ – ҚУВАЙТ

Мустақил юртимиз тарихида яна бир муҳим воқеа рўй берди. Республикамиз Конституцияси қабул қилинганлигининг 9 йиллиги арафасида Она диёримизнинг истиқлолини биринчилардан бўлиб тан олган, у билан тенглар ичида тенг юрт сифатида дипломатик алоқалар ўрнатган Қувайт давлати пойтахтимизда ўз элчихонасини очиш, шу тариқа ўзаро ҳамкорликни кенг йўлга қўйиш ниятида ўз элчисини Тошкентга йўллади. Аввалги ҳафтада Қувайт давлатининг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Валид Аҳмад Муҳаммад Ал-Кандарий ўз ишонч ёрлиғини юртбошимиз Ислом Каримовга топширди. Шу тариқа юртимизда ўз элчихонасини очган давлатлар сони яна биттага кўпайди. Шу муносабат билан газетамизнинг муҳтарам ўқувчиларини ушбу давлат ва унинг Ўзбекистон билан ўзаро алоқалари ҳақида таништиришни лозим топдик.

Қувайт давлати жануби-ғарбий Осиёда, Арабистон Ярим оролининг шимоли-шарқида жойлашган бўлиб, у шимол ва ғарбда Ироқ, жанубда Саудия Арабистони, шарқда эса Форс қўлтиғи билан чегарадош. Унинг майдони 17,5 минг квадрат километрни, аҳолиси 2,04 миллион кишини ташкил этади. Мамлакат пойтахти ал-Қувайт шаҳри бўлиб, давлат тили араб тилидир.

Қувайт – конституциявий монархия. Амир давлат раҳбари ҳисобланади. Ҳозирда давлатни бошқараётган Амир шайх Жобир ал-Аҳмад ал-Жобир ас-Сабоҳ 1977 йилнинг 31 декабрида тахтга ўтирган. Амир мамлакат Қуролли Кучлари қўмондони ҳам саналади.

1961 йили қабул қилинган Қувайт Конституциясига кўра Амир ва 50 ноибдан иборат Миллий мажлис – парламент қонун чиқарувчи ҳокимият ҳисобланади. Охирги марта Миллий мажлисга сайловлар 1999 йил июль ойида ўтказилган. Амир ва Вазирлар Маҳкамаси мамлакатнинг ижроия ҳокимияти бўлиб, Бош вазир ва унинг тавсиясига кўра вазирларни Амир тайинлайди.

Қувайт амири шайх Жобир ал-Аҳмад ал-Жобир ас-Сабоҳнинг 2001 йил 4 февралдаги Фармонига кўра тахт вориси шайх Саъд ал-Абдуллоҳ ас-Салим ас-Сабоҳ Қувайт давлатининг Бош вазири этиб қайта тайинланган.

Мамлакат иқтисодига келсак, Қувайт аҳоли жон бошига олинадиган даромад ҳажми жиҳатидан дунё мамлакатлари ичида биринчи ўнликка киради. Сўнгги маълумотларга қараганда, мамлакат ялпи ички маҳсулоти ҳажми 43,7 миллиард АҚШ долларини ташкил этади. Қувайт иқтисоди асосан нефть саноатига таянади. Мамлакатда аниқланган нефть заҳираларининг ҳажми 96,5 миллиард баррель (1 баррель нефть – 159 литрга тенг) бўлиб, дунёдаги барча нефть заҳираларининг 10 фоизини ташкил этади.

Нефть саноатидан олинадиган даромадларнинг катта қисми соғлиқни сақлаш, таълим-тарбия, уй-жой қурилиши ҳамда мамлакатни ободонлаштириш каби соҳаларга сарфланса, бу даромадларнинг 10 фоизи «Келгуси авлодлар жамғармаси» ҳисобига ўтказилади ва ундан ҳозирги кунда фойдаланиш ман этилган.

Ўзбекистон билан Қувайт ўртасида дипломатик алоқалар 1994 йилнинг июнида ўрнатилган бўлсада, ўзаро алоқалар тарихи узоқ ўтмишга бориб тақалади. Ўтган давр ичида Қувайт парламент вакиллари, молия, адлия, вақф ва Ислом ишлари вазирликлари, Жаҳон Ислом хайрия ташкилоти, Қувайт халқаро хайрия ташкилотлари делегациялари юртимизга ташриф буюрди. Бу ташрифлар ўзаро ҳамкорликни юксалтиришга ўз ижобий улушини қўшди. Шу ўринда Осиё Олимпия Кенгаши Президенти Аҳмад ас-Сабоҳнинг 1997 йил май ойидаги Тошкентга ташрифини эслаш жоиз. Зеро, қувайтлик меҳмон ташриф давомида юртбошимиз Ислом Каримов қабулида бўлиб, уларга Ўзбекистонда физкультура ва спортни ривожлантириш борасидаги улкан хизматлари учун Осиё Олимпия Кенгашининг олтин медалини топширди. Қувайт делегацияси, шунингдек, Имом Ал-Бухорий таваллудининг 1225 йиллиги ҳамда Аҳмад ал-Фарғоний таваллудининг 1200 йиллиги муносабати билан юртимизда ўтказилган тантаналарда ҳам иштирок этди. Ҳозирда Қувайт давлати республикамизда амалга оширилаётган қатор лойиҳаларга ўз улушини қўшиб келмоқда.

Республикамизда Қувайт элчихонасининг фаолият бошлаши юртларимиз ўртасидаги ҳамкорлик ришталари янада мустаҳкамланиб, ўзаро алоқалар кўламининг кенгайишига кенг йўл очади.

Бахтиёр ИБРОҲИМОВ,
шарқшунос.

Суратларда: Қувайт шаҳрининг кўринишлари.

Замондошимиз

МЕҲНАТ БАХТ КЕЛТИРАР

Эргаш Жабборов меҳнат фаолиятини оддий табелчиликдан бошлади. Ўзи туғилиб ўсган Марди Султонович номли жамоа хўжалигининг 5-бригадасида бир йил табелчилик қилди. Эргашнинг ёш бўлишига қарамай тиришқоқлигини сезган хўжалик раҳбари уни ҳузурига чақирди.

– Олий ўқув юртида ўқиш ниятинг бўлса, хўжалигимиз томонидан имкониятлар яратиб берамиз, – деди у йигитга илтифот кўрсатиб. – Келгусида бизга сендек ишбилармон мутахассислар жуда зарур.

Бу таклиф Эргашни қувонтирди. Ахир у Тошкент халқ хўжалиги олийгоҳига кириб ўқиб, иқтисодчи ёки бухгалтерлик соҳасини эгаллаш ниятида юрарди. Қалбига тугган бу орзу ниятларини раисга айтди. Ўша 1965 йили хўжаликнинг тавсифномаси билан ўз бахтини синаш учун Тошкентга йўл олди. Халқ хўжалиги олийгоҳига ўқишга кириб, 1969 йил уни имтиёзли диплом билан тугатди. Олий маълумотли иқтисодчи мутахассислгини эгаллаб, ўзининг қадрдон жамоа хўжалигига келди. Хўжалик раҳбарияти Эргашга ёрдамчи иқтисодчи вазифасини топширди. Олий ўқув юртидаги ўқиш бошқа-ю, хизмат фаолияти бутунлай бошқача эканлигини у иш даврида чуқур ҳис этди. Катта хўжаликнинг юмушлари ҳам катта бўлар экан. Иқтисодчи дегани рақамлар билан ўралашиб кетаркан. Хўжаликда пахтачилик, чорвачилик, ғаллачилик, пиллачилик, каби муҳим соҳалар мавжуд. Ҳар бир соҳанинг даромади-ю, буромадини, хўжалик аъзоларининг иш кунларидан тортиб, меҳнат ҳақларигача ҳисоб-китоб қилиш, ҳар бир сўм, ҳар бир тийинни тўғри тақсимлаш аввало иқтисодчининг зиммасидадир. Яъни, одамларнинг иш ҳақларини тўғри олиб бориш, айниқса, хўжаликда етиштирилаётган маҳсулотларнинг таннархини тўғри тақсимлаш иқтисодчидан катта масъулият талаб этади. Эргаш ҳар куни шу рақамлар билан тиллашади. Ишини пухта ва пишиқ олиб бораётганидан хўжалик раҳбарлари Эргашдан ҳамиша миннатдор.

1979 йили хўжалик бош ҳисобчиси Гулсум Иброҳимова нафақага чиққач, унинг ўрнига Эргаш Жабборовни қўйишди. У уч йил хўжаликда бош ҳисобчи бўлиб ишлади. Сўнг туман ижроия қўмитаси раисининг ўринбосари бўлди. Энди эса уч йилдан буён Эргаш Жабборов Каттақўрғон туманидаги Кичикмўндиён фуқаролар йиғини раиси. Янгиликка интилувчан, эл хизмати учун тиниб-тинчимас бу инсон фуқаролар йиғинини бошқараётганидан буён қишлоқларни ободонлаштириш, катта йўл ёқаларига гул ва дарахт кўчатлари ўтказиш, аҳоли истиқомат қилаётган биноларни оқлаш, ҳовлиларни тоза сақлашга катта эътибор қилди. Айниқса, фуқаролар йиғинига қарашли маҳаллалар фаолиятига алоҳида эътибор қаратди. Кам даромадли оилалар, ногиронлар, меҳнат фахрийлари хонадонларида бўлиб, улардан хабар олди. Айни пайтда Эргаш Жабборовнинг саъй-ҳаракати туфайли мактаб ва маҳалла ҳамкорлиги тобора мустаҳкамланмоқда. Мактабларда ўтказилаётган турли хил тадбирларда маҳалла фаоллари иштирок этиб, ёшларнинг ўқиш ва тарбияси ҳақида фойдали суҳбатлар ўтказиляпти.

Қишлоқ фуқаролар йиғинига бирон илтимос, маслаҳат ёки ёрдам сўраб келган ҳар бир фуқаро Эргаш Жабборовнинг самимийлиги, меҳрибонлиги ва ташкилотчилигидан беҳад мамнун бўлаётир. Чунки у ҳар доим эл хизматида. Зотан, элга ҳалол хизмат қилишдан ҳам катта бахт бўлмаса керак.

Асқар ЖАЛИЛОВ,
«Адолат» мухбири.

Турмуш чорраҳаларида

Муаттар икки қўлини «Лама» пальтосининг чўнтагига солган қуйи хиёбондан кетиб бораркан оёғи остидаги хазонларнинг шитир-шитири унинг дилини баттар ғашлантирарди. «Мана янги йил ҳам кирди. Умримнинг яна бир йили ўтди». У шу хаёл билан ярим яланғоч дарахтларга тикилди. Унинг қарашини кутиб тургандай дарахт шохида ҳўнграк катта қора қарға «қағ-қағ» дея кетма-кет хониш қилди(Муаттар ёшлигида қарғанинг қағиллашини эшитса онасидан югуриб бориб суюнчи оларди: «Ойижон, қаранг қарға «қор ёғ-қор ёғ» деяпти». Бироқ ҳозир шу топда Оллоҳнинг бу махлуқи ҳам худди Муаттарга «Хор бўл, хор бўл» дея тавқи лаънат отаётгандай туюлди-ю хўрлиги келиб кетди.

Муаттар болалигини қувноқ ўтказди. Ўғиллардан кейин орадан етти йил деганда тилаб олган қизларини ота-она ерy-кўкка ишонмасдилар. Маҳалладаги энг чиройли кўйлак кийдиган ҳам, қимматбаҳо «Барби» қўғирчоқларини ўйнайдиган ҳам, хорижий шоколад қўлидан тушмайдиган қизча ҳам Муаттар эди. Балоғатга етганда эса дугоналари орасида ҳуснда ҳам, либосда ҳам ял-ял ёниб ҳаммадан ажралиб турувчи, тўйларда давранинг гули ҳисобланувчи ҳам Муаттар эди. Дарвозаларнинг турумини совчиларнинг келаверишидан очилиб-ёпилавериб қўшниларни хуноб қилиб юборди. Энди ўн тўққизга тўлмас «Хой, Манзура қачон қизингизни узатасиз» деб қўшнилар ҳам қисташар, қийинчилик кўрмай ўсган нозанин қайси хонадонга борар экан дея қизиқишар эди. Бир куни Манзура опа эрини гапга солди:

– Адаси, шу дейман, қизимиз жуда кўзга яқин, бунинг устига қўшниларнинг оғзида фақат биз бўлдик. Иссиғида келаётган совчиларнинг бирига жавобини берсак. Шу ўйлаган уйда тўй юборсак бўлмайдигандай ўхшайди. Ҳозир айни вақти, совчилар бир келади, кейин оёғи узилади.

Эри ўшанда сукутга чўмганди.

– Тўйни эртага қиламиз десанг ҳам розиман. Лекин қизингни ҳаддан ташқари талтайтириб юборгансан. Эртага бировнинг уйига бориб яшаб кетармикин деган хавотирдаман-да.

– Вой, адаси, ҳаммасини ўйлаб мулоҳаза қилиб кўрганман. Анов заводда ишлайдиган, ёлғизгина ўғлини суриштирдим, жуда меҳнаткаш, камсуқум бола эмиш. Онаси ҳам жуда бамаъни аёлга ўхшайди. Биттагина қизини уйли-жойли қилиб бўлган, фақат шу ўғли билан яшаркан. Ундан кейин бироз камбағалроқ эмиш. Зора қизимизнинг ҳусни, давлатидан қўрқиб...

Эри жаҳл билан сочиққа қўлини артди-да:

– Ўзинг биласан, – дея бир нималарни ғулдираганча дарвозага йўналди.

Муаттар қандай қилиб онасига розилик бериб юборганини билмайди. Учрашувга чиққанда куёв бироз ёқинқирамаган эди-ю, лекин оппоқ либосда ЗАГСга кетаётганини, ҳамма унга ҳавас билан тикилиб, дўст-душманлари ҳасаддан ковурилишаётганини кўз ўнгига келтириб ҳаяжонланиб кетди. Ахир синфдошлари орасида ҳали ҳеч кимнинг тўйи бўлмади-ку! «Мен ҳар доим биринчи бўлганман. Шунинг учун менинг тўйим ҳам биринчи бўлиши керак», ўйлади Муаттар.

Айни куз пайти тўй харажатлари, қизоши, наҳорги ош, келин кўйлак танлаш ташвишлари билан бирпасда тўй куни ҳам етиб келди. Муаттар никоҳга ўзига яқин дугоналарини таклиф қилди. Ана тўрда келин билан куёв. Даврада келиннинг дугоналари шўх қўшиққа рақс тушишмоқда. Куёвнинг ўртоқлари ҳам уларга жўр бўлди. Муаттар ҳарир парда ортидан уларни кузатиб ўтираркан ичидан қиринди ўта бошлади.

Нима қилиб қўйдим-а. Наҳотки энди дугоналарим сингари тўйларга бориб ўртада рақс тушолмасам, энди ўйнаб-куладиган пайтим келган эдику. Нега шошдим, нима қилиб қўйдим...», шуларни ўйларкан секин куёвга назар ташлади. «Вой мунчаям совуқ бўлмаса. Учрашувга чиққанда кўзим қаёқда эди. Тамом, ҳаммаси тамом». Муаттарнинг кўзи тиниб аламдан кўзларига ёш қуюлиб келди. Оппоқ кўйлагига сурма аралаш ёш оқиб доғ пайдо бўлди. Шартта ўрнидан туриб тўйхонадан чиқиб кетгиси келди. Хаёл билан секин ўрнидан қўзғалди. Янгаси шу заҳоти қўлидан туртиб ўтқазиб қўйди.

– Ҳа, нима бўлди?

Муаттар қайтиб ўтираркан:

– Ҳеч нима, – деди гарангсиб.

Хатира хола Муаттарни дарвозага кузатаркан қўлидаги қоғозга ўралган нарсани келинига тутқазишга ҳаракат қиларди:

– Болам, қайсарлик қилмай мановини сумкага солволинг. Яхши-яхши емасангиз толиқиб қоласиз. Кўрганлар келини озиб-тўзиб кетибди демасин тағин.

Қайнонасининг меҳрибончилиги Муаттарнинг баттар ғашини келтирди.

Керак эмас деяпман-ку, – сумкасини силталаб елкасига осдида энсасини қотириб чиқиб кетди.

Хатира хола маъюс ортидан тикилиб қолди. «Аслида овсиним тўғри айтгандия, ёлғиз қиз экан, чиройлиман, бадавлатман деб ҳали бошингизга чиқиб олади дегандия. Эҳ, орзу-ҳавас қурсин, чиройли келинни олдимга солиб кўчада олиб юрсам ҳамма менга ҳавас билан қарасин дегандим-да. Мену ғаниматман, ёлғизгина боламнинг ҳоли нима кечади энди. Майли, зора худо инсоф бериб қолса». Келинига худодан инсоф сўрай-сўрай дарвозани ёпди-да, хазон босган ҳовлини супура бошлади.

Куёв бўлмиш Ўктам меҳнат таътили тугамай ишга тушиб кетди. Данғиллама тўй қиламан, суюб уйланган хотинимни кўнглига ёққан нарсани муҳайё қиламан, дея бир неча ошнасидан қарз-қурз олиб анча қийналиб қолганди. Шунинг учун кўпроқ ишлаб маошини кўпайтириш учун гоҳо кечалари қолиб ишлашга қарор қилди. Икки сменада ишлаш ниҳоятда оғир бўлсада, Муаттарни кўз олдига келтириб барча чарчоқлари чиқиб кетар, ҳадемай бола-чақали бўламан, ўзимдан кўпайсам рўзғорни ҳам кенгайтиришим керак, дей ўйларди. Шундай ширин хаёллар ҳамда толиқиш билан уйга кириб келардию, Муаттарнинг заҳар-заққум қиёфасини кўриб тарвузи қўлтиғидан тушарди. Бундай пайтда хотини ҳам «қорнинг очми-тўқми», демай терс ўгирилиб ётоққа кириб кетарди. Ҳар доимгидай Хатира хола айвондан югуриб келади-да, ўғлини бағрига босиб:

– Айвонга ўта қол болам, иссиққина овқатингни еб ол, – дерди Ўктамнинг тунд қиёфасини кўриб эзиларкан.

Ўктам қорни оч бўлсада, Муаттарнинг айбини беркитиш учунми, онасини тинчлантириш учунми қорним тўқ, дея уйга кириб кетади. Кунлар шу зайлда маъносиз ўта бошлади. Муаттар ишдан чиқиб барча келинлар сингари уйга ошиқмас. Бироз кўчада айланиб, мороженое еб, писта чақиб уйга кириб борарди. Ўктам қарзларидан қутуламан деб кечаю-кундуз заводда қолиб кетар, Хатира хола бўлса «ўзим пиширган ошни амаллаб ичаман-да», дея келинига худодан инсоф сўраб ошхонада куймаланиб кечқурунги овқатни пишириш билан овора бўларди.

Бугун нимагадир Муаттар ҳар қачонгидан ҳам кеч қолди. Кўча қоп-қоронғи, Хатира хола соатга қаради, тўққизга яқинлашиб қолибди. Ишқилиб Ўктам келгунича кеб қолсинда. Юраги қаттиқ сиқилиб борди. Бир соатдан кейин бошига оғриқ турди. Назарида касал бўлиб ётиб қолса рўзғор ишлари қолиб кетадигандай, шунча ялинган келини билан ўғли ўзаро жанжаллашиб бир ёқли бўлиб қоладигандай туюлди. Дори қутини кавлади, лекин анальгин қолмабди. Кўпинча Ўктамим ҳам боши оғриса дори ичиб юради. Кирайчи, зора ичкарида бўлса. Шу ўй билан келинининг уйига кирди. Трюмо тортмасини очган эди, кутичали дорига кўзи тушди: «Ие, нима экан бу» – Хатира хола дорини дарров танийди. Ахир қизи ҳам учта боласидан сўнг дўхтирларнинг тавсияси билан шундай дори ичиб юради-ку! «Вой ўлмасам, Муаттар ичаётганмикан. Ахир у ҳали битта болалик ҳам бўлмадику. Нега ичади-а...» Кўпи алланарсалар нима қиларини билмай турганда Муаттар кириб келди.

– Ойи!!!

«Гул эдим, ҳазон бўлдим»

Унинг чинқирганидек овозидан қайнона чўчиб тушди.

– Вой, болам, келдингизми? – деди талмовсираб.

Муаттар қайнонасининг қўлидаги «қизил олма» дорисини кўрдида, хавфсираб сўради:

– Ойи, бу ерда нима қиляпсиз?

– Ўзим шундоқ, – Хатира хола ўғринча келинининг уйига кирганиданми, «қизил олма»ни келини ичаётганининг сабабига тушунолмай довдирай бошлади. Муаттар жаҳл билан шкафни очиб халатини олди. Атайлаб қайнонасининг жиғига тегиш учун ҳаёсизларча унинг олдида ечиндида, кийимини алмаштирди. Унинг бу қилиғи қайнонани бироз дадиллантирди:

– Бу дорини нимага ичяпсиз?

– Бола бўлмаслиги учун!

Келинининг кескин жавобидан қайнонанинг боши айланиб кетди.

– Нима, ўйлаб гапиряпсизми?

– Ҳа.

– Ахир битта фарзандлик бўлмагунча буни ичиш мумкин эмаслигини биласизми? Умуман туғолмайдиган қип қўядику?!

– Менга барибир, туғмасам унданам яхши!

Хатира хола бошини чангаллаган қўйи айвонга судралиб чиқди. Бўғзига йиғи аралаш алам келди-да базўр оғзини беркитиб иложи борича овозини чиқармасликка ҳаракат қилди. Шу орада Ўктам дарвозадан кириб қолди.

Хотини айвонга чиқиб бўзрайиб турарди. Ўктам ажабланиб онасининг уйи томон ишора қилди.

– Ойимлар қанилар?

– Ичкаридалар, – хотини энсасини қотирган қўйи ошхонага йўналди. Қайнона-келин ўртасида ғиди-биди бўлганини сезган Ўктам тилини тишлаб косадаги совуб қолган овқатни майдалаб ея бошлади. Сўнг ўрнидан туриб ойисининг ётоғига назар солди. Чироғи ёниқ, қани борайчи дея эшикка яқинлашиб секин тақиллатди. Онаси индамади, бироздан сўнг инграгани эшитилди. Ўктам шахт билан эшикни очиб ичкарига отилди. Хатира хола ерга узала тушиб ётарди.

– Ойи, сизга нима бўлди? – Ўктам қўрқиб кетди.

– Бошим, бошим санчияпти.

Ўктам амаллаб онасини кўтариб кроватга ётқизди-да «Тез ёрдам»га қўнғироқ қилиш учун югурди. Йўл-йўлакай хотинини чақирди:

– Муаттар, тез ойимларнинг олдиларига кир. Мен дўхтир чақираман, – дея чиқиб кетди.

Муаттар бир нимадан хавфсираб секин қайнонасининг тепасига келди. Хатира хола инграган холда кўзини очдида келинини кўрди. Муаттар важоҳат билан тикилиб турар, қиёфаси илонни эслатарди. Қайнонаси баъзўр юзини тескари бурди-да, «Ўктам, болам...» дея ҳушини йўқотди.

Дўхтирларнинг елиб-югуриши, муолажаларидан сўнг Хатира хола анча ўзига келди. Ўктам онасининг қўлини силаб бошини қуйи эгиб тепасида ўтирарди. Она ўғлининг салқиган, бир бурда бўлиб қолган юзига узоқ тикилиб эзилиб кетди. «Бечора болам, бундоқ эркак бўлиб қаттиқ гапирмаса, қўл кўтаришни билмаса. Ишга чопади, кечқурун чарчаб келади. Ўласанми, шўрлик эрингни ширингина кутиб олиб, олдига ош-овқатини қўйсанг. Айтгандай, нима деди: – «Туғмасам яхши» дедими? Йўқ, бўлди, шунча чидадим. Энди бунисига тоқат қилолмайман. Ўз боламни зурриёдсиз яшашига йўл қўймайман. Одамлар нима деса десин, бундай хотин билан яшаттирмайман».

– Ўктам.., – онасининг овозини эшитиб Ўктам бироз таскин топди.

– Ойи тузукмисиз?

– Ҳа, болам, анча яхшиман. Муаттар қани?

Ўктам яна бошини эгиб олди:

– Уйига кетиб қолди. Ўша куни сизни хафа қилгани учун юзига жаҳл билан шапалоқ тортиб юборгандим. Шуни кутиб турганаканми, кийимларини йиғиштирдию, жўнаб қолди, ортидан бормадим.

– Тўғри қипсан болам. Кетгани яхши бўпти.

Ўктам онасидан бошқача жавобни кутганди. «Турмушда нималар бўлмайди. Бор хотинингни олиб кел» десалар керак, деб кутганди. Демак бирон жиддий гап ўтган.

– Ойи, тўғрисини айтинг, ораларингизда нима бўлиб ўтди?

Хатира хола ўғлининг маъюс кўзларига тикилди:

– Ўғлим шуни яхшилаб тушуниб ол. Хотиннинг заҳарини, дангасалигини йўлга солса бўлади. Ҳаттоки хунук хотинни ҳам фаҳму фаросати, ибо-ҳаёси гўзаллаштиради. Лекин боладан тонган, оналик бахтини ўз қўли билан барбод қилган хотинни ҳеч қачон кечириб бўлмайди.

– Ҳеч нарсага тушунмадим, ойи?

– Аслида Муаттарнинг ҳамма кирдикорларини беркитиб юргандим. Лекин бунисини беркитишга ҳаққим йўқ, болам. Кўзим тириклигида бола-чақали бўлишингни кўрсам армоним йўқ, – Хатира хола овози қалтираб кўзига ёш олди. Сўнг бўлиб ўтган можарони гапириб берди.

– Менга соғ-омон юрсанг бўлди. Ҳали ёшсан, яхши қиз топиб уйим-жойим дейдиган, келин оламиз. Ҳечам сиқилма, аслида Муаттар сенинг тенгинг эмасди.

– Ойи, тўғри айтасиз, менга ҳам сиз кераксиз.

– Шунақа бўладиган бўлса хотинсиз ўтганим яхши, – деди жаҳл билан.

– Йўқ, болам унақа демагин. Ҳали кўрасан шунақа қиз топайки...

Хатира холанинг холис нияти ижобат бўлди. Олти ойдан сўнг уйларига кириб келган келин ширин муомаласи, камтарлиги билан Ўктамнинг қалбига йўл топди. Аввалига Муаттар билан уни солиштириб бироз дили ўксиди. Муттарнинг тиниқ юзи, хумор қарашлари кўз олдига келаверди. Лекин янги келиннинг онаси атрофида парвона бўлишини, Хатира холанинг қувончини кўриб, бунинг устига ишдан келган замоно югуриб пешвоз чиқишидан Ўктамнинг кўнгли эриб, бора-бора Муаттардан совиди. Назарида суйган хотини эртаклардаги тошқўғирчоқни эслатарди. Бирин кетин дунёга келган фарзандлари Муаттарни буткул унутишга сабаб бўлди.

Эрининг уйидан кетганидан сўнг Муаттарнинг ҳаёти остин-устун бўлганди. Аввалига ота-она шўрлик яхши гапириб кўришди, ёмон гапириб кўришди. Бироқ Муаттар эрим келиб олиб кетмагунча қайтиб бормайман, деб туриб олди. Ажрашиш ҳақидаги чақирув қоғозини оларган хафа бўлиш ўрнига юзига хурсандчилик югурди. «Энди эркин қушман, хоҳлаганимча яшайман». Муаттар бутун диққат-эътиборини яхши кийинишга, сочини охирги модда турмаклашга қаратди. Хаёлида унинг янада гўзаллашиб, ўйнаб-кулиб юрганини қайнонаси, эри кўришса, куйиб кул бўладигандек эди. Бир куни ўзи сингари танноз дугонаси билан сайлга отланди. Келинлик маҳалласидан ўтаркан:

– Юр, ановини уйи ёнидан ўтамиз. Бир кўриб кул бўлсин, – деди дугонасига.

– Қўй, нима қиласан паст кетиб. Энди унинг хотини, боллалари бор-ку! – Дугонасининг пичинги баттар Муаттарнинг ғазабини келтирди.

– Юравер, қани кўрамиз хотинчасини.

Кўча муюлишига етишмаган ҳам эдики, Ўктам бирибиридан ширин ўғилларини етаклаб келарди. Муаттар ҳайкалдек жойида қотиб қолди. Лекин Ўктам уни танимагандек, бепарво ўтиб кетаверди. Шу пайт кўҳликкина аёл тез-тез улар ёнига етиб келди-да, Ўктамнинг қўлтиғидан олиб нималарнидир суҳбатлашиб, боғ томон бепарво ўтиб кетишди. Ҳеч бўлмаса Ўктам бир бор орқасига қараб қўйишини истарди. Аммо Ўктам ўз хотини, болалари билан овора, кайфиятидан нақадар бахтиёрлигини яширмай кетиб борарди.

Ўша воқеа сабаб бўлдию, Муаттарнинг ҳиссиётлари ўзгарди. Ҳар вақт ойнага тикиларкан ўз акси кўзига совуқ кўриниб кетаверди. Босиб ўтган ҳаёт йўлларини сарҳисоб қилар, бундай аянчли тақдирига, бахтиқаролигига фақат ва фақат ўзигина сабабчи эканлигини англаб етганди. Ҳар куни ишдан қайтар чоғи кўзгуга қараб ўзига оро беришга ҳаракат қилар, мен ҳам дунёда ёлғиз ўтмасман, кимнидир назарига тушарман, энди ҳеч қачон аввалги қилган хатоларимни такрорламайман», деб ўйларди.

Ишдан уйига қайтаркан атрофидаги инсонларни ўзига қаратишга ҳаракат қиларди. Ана икки йигит келяпти, Муаттар қадамини секинлатди, бироқ улар ўз суҳбатлари билан овора бўлиб ёнидан ўтиб кетишди. Унга жуда алам қилди...

Оғир хўрсиниб атрофига аланглади. «Бунча кўчада одамлар кўп бўлмаса, айтгандай янги йилга бир неча кун қолибдику қордан дарак йўқ. Кимдир дўконга ошиқяпти, кимдир меҳмондорчиликка, одамлар қаёққадир шошади. Лекин мен қаёққа шошаман, мени ким кутмоқда? Ўктам билан ажрашгач мендан умидвор йигитлардан совчи келди. Нега ўшаларнинг бироргасига тегиб кетавермадим. Оилани эплолмасамда лоақал болали бўлиб олардим. Ҳеч кимга керак бўлмасам, ҳеч ким мени яхши кўрмасада фарзандларим учун яшармидим». Худди шу хаёлига қасдма-қасд олдидан уч боласини етаклаб семизгина жувон ўтиб кетди. Болаларининг қўлида совға халталари. Демак арча байрамидан келишаяпти.

Шундай хунук хотиннинг ҳам эри, болалари бор. «Биронта хотини ўлганми, бирон сабаб билан ажрашганми дарақласа ҳеч иккиланмай тегиб кетармидим... Лекин бировнинг боласига оналик қилиш осонми? Эҳ, нималар деяпман, ҳали бировнинг боласи мени она ўрнида қабул қилармиди, ахир мен болам бўлишини хоҳламагандимку. Мен энди бутун умр ёлғизликка маҳкумман, худонинг қарғишига учраганман...».

Муаттар ҳиёбондан сарғайган хазонларни босиб борарди.

«Мана шу дарахт танасини тарк этиб сўлиган, хазонрезги шамолларга ўйинчоқ бўлган япроқман. Эссиз гул эдима хазон бўлдим...».

Раъно МАҲМУДОВА,
«Адолат» мухбири.

Сўраган экансиз...

– Оилада мустақил иш ҳақига эга бўлмаган хотиннинг умумий мулкка ҳақи борми?

Назокат УСМОНОВА,
Наманган вилояти.

– Эр ва хотиннинг никоҳ давомида орттирган мол-мулклари, шунингдек, никоҳ қайд этилгунга қадар, бўлажак эр-хотиннинг умумий маблағлари ҳисобига олинган мол-мулклари, агар қонун ёки никоҳ шартномасида бошқача ҳол кўрсатилмаган бўлса, уларнинг биргаликдаги умумий мулки ҳисобланади.

Эр ва хотиндан бири уй-рўзғор ишларини юритиш, болаларни парвариш қилиш билан банд бўлган ёки бошқа узрли сабабларга кўра мустақил иш ҳақи ва бошқа даромадга эга бўлмаган тақдирда ҳам эр ва хотин умумий мол-мулкка нисбатан тенг ҳуқуққа эга бўлади.

Никоҳ шартномаси нима ва унинг мазмуни қандай?

Наргиза АЪЗАМХЎЖАЕВА,
Тошкент шаҳри.

– Никоҳ шартномаси никоҳланувчи шахсларнинг ёки эр ва хотиннинг никоҳда бўлган даврида ва (ёки) эр ва хотин никоҳдан ажратилган тақдирда уларнинг мулкий ҳуқуқи ҳамда мажбуриятларини белгиловчи келишувдир. Никоҳ шартномаси никоҳ давлат рўйхатига олингунига қадар ҳам, шунингдек, никоҳ даврида ҳам тузилиши мумкин.

Никоҳ давлат рўйхатига олингунга қадар тузилган никоҳ шартномаси никоҳ давлат рўйхатига олинган кундан бошлаб кучга киради. Никоҳ шартномаси ёзма шаклда тузилади ва нотариал тартибда тасдиқланиши лозим.

Эр ва хотин никоҳ шартномасига кўра биргаликдаги умумий мулкнинг қонунда белгиланган тартибини ўзгартиришга, эр ва хотиннинг барча мол-мулкига, унинг айрим турларига ёхуд эр ва хотиннинг ҳар бирини мол-мулкига нисбатан биргаликдаги улушли ёки алоҳида эгалик қилиш тартибини ўрнатишга ҳақлидир. Никоҳ шартномаси эр ва хотиннинг мавжуд мол-мулкига нисбатан ҳам, бўлғуси мол-мулкига нисбатан ҳам тузилиши мумкин.

Эр ва хотин никоҳ шартномасида ўзаро моддий таъминот бериш, оила харажатларини кўтариш, бир-бирининг даромадида иштирок этиш, бошқа шахслар билан мулкий шартномалар тузиш, биргаликда тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш бўйича ўз ҳуқуқ ва мажбуриятларини белгилаб олишга, никоҳдан ажралганда эр ва хотиндан ҳар бирига бериладиган мулкни аниқлаб олишга, шунингдек, никоҳ шартномасига эр ва хотиннинг мулкий муносабатларига оид бошқа қоидалар киритишга ҳақли.

Жавобларни Наргиза АМИРОВА тайёрлади.

●ҚАҲ-ҚАҲА

Янгисидан айтайми?..

– «Янги рус»лардан икки нафари музейда Миср эҳромларидан топилган, мўмиёланган жасадни кўздан кечиришяпти. Унга «Э.О 1187 йил» деб ёзилган тахтача осилган эди.

– Бу қанақа ёзув? – сўради бири.

– Билмайман. Балки бу уни босиб кетган машинанинг номеридир.

* * *

Икки нафар грузин учрашиб қолди:

– Менга қара Вано, куни кеча мен бир қиз кўрдим. Ваҳ, ваҳ!

– Кўзлари узумдек занғор, ёноқлари қирмизи олмадек қизил, лаблари олчадек қип-қизил, бўйбасти нокка ўхшайди. Менга қара Вано, балки муҳаббат деганлари шудир?

– Э-э-э қанақа муҳаббат бўлсин. Сен менимча витамин танқислиги касалига гирифтор бўлибсан. Кўпроқ мева-сабзавот истеъмол қилгин...

* * *

Швейцариядаги банклардан бирига «янги рус» кириб келди.

– Мен сизнинг банкингизга пул қўймоқчи эдим...

– Қанча пул қўймоқчисиз?

«Янги рус» шивирлаб: – Уч миллион доллар.

Банк хизматчиси:

– Баланд овозда гапиравеपринг. Бизда камбағаллик уят ҳисобланмайди...

* * *

«Янги рус»нинг қизи онасига мурожаат қилди.

– Онажон, уйимиздаги авлоддан-авлодга ўтиб келаётган улкан чинни гулдон эсингдами?

– Албатта эсимда, қизгинам!

– Унда билиб қўй. Менинг авлодим ҳозиргина уни синдириб қўйди...

* * *

Бир банкир иккинчисига:

– Қизиқ, илгарилари аёллар эркакларни нима учун яхши кўришган экан?

– Қачон илгари?

– Ҳали пул ихтиро қилинмаган пайтларда-да!..

* * *

«Янги рус»лардан бирининг онаси эски қадрдонини учратиб қолди.

– Хўш, ўғлинг қалай? Ким бўлиб етишди? – сўради дугонасидан у.

– Ҳеч сўрама. Ўғлим Толстой сингари ёзувчи бўлиб етишди, қачон қарасанг ёзаверади, ёзаверади, ёзаверади... Ўзингнинг ўғлингчи?

– Менинг ўғлим фирибгарга ўхшади. Бугун қамоқда бўлса – эртага чет элда...

* * *

Бир жиноятчи машина бошқариб кетаяпти. Уни инспектор тўхтатди:

– Сиз йўл ҳаракати қоидаларини буздингиз. Тушунтириш хати ёзинг.

– Ёза олмайман, саводим йўқ.

Инспектор:

– Эплаганча ёзинг.

Жиноятчи узоқ ўйлаб ўтирди. Кейин бир варақ қоғозни олиб, унга 50 долларни ўрадида, инспекторга берди.

У қоғозни очиб кўрди:

– Саводим йўқ дейсан, мана туппа-тузук ярмини ёзибсан-ку!

* * *

Қамоқхонада:

– Сен нима учун бу ерга тушдинг?

– Тумов туфайли.

– Қандай қилиб?

– Жуда оддий. Акса урувдим, қоровул уйғониб кетди.

* * *

Ашаддий жиноятчи устидан суд жараёни кетяпти.

– Судья айбланувчига:

– Сизнинг охирги сўзингиз?

Айбланувчи:

– Ўн беш минг, бир цент ҳам ортиқ эмас...

* * *

Меҳмонга келган габроволик уй эгасининг ўғлидан секингина сўради:

– Сизлар одатда қачон овқатланасизлар?

Бола жавоб берди:

– Ўзимиз соат бирда, аммо уйда меҳмон бўлса, у кетгунча сабр қиламиз.

* * *

Бир габроволикдан ўтин харид қилаётганида, нега кўзлик ғўлаларни афзал кўришининг сабабини сўрашипти.

– Сабаби шуки, – деб жавоб берипти габроволик, – кўзлик ғўлалар икки марта иситади: бир марта уларни ёраётганингда, иккинчи марта эса – ёнаётганда...

* * *

Бир габроволик бойиб кетиб, Парижга жўнапти. Кетишидан олдин қариндошларига улуғ шаҳар манзаралари тасвирланган откриткалардан тез-тез юбориб туришни ваъда қилипти. Аммо анча вақтгача ундан дом-дарак бўлмапти. Ниҳоят, бир куни у Эйфель минораси тасвирланган откритка юборипти. Унинг орқасида шундай ёзув бор экан: «Бу Эйфель минораси. Шу минорадан қолган манзараларнинг ҳаммасини кўрса бўлади».

Русчадан таржима.

Муассис: Ўзбекистон «Адолат» СДП Сиёсий Кенгаши ва «Адолат» газетаси ижодий жамоаси.

Бош муҳаррир: Т. М. ТОШЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

Т. О. ДАМИНОВ, А. Ғ. ҒУЛОММАҲМУДОВ, А. ЖЎРАБОЕВ, Р. З. АҲМАДАЛИЕВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Р. Р. ҲАЙДАРОВ, К.РИХСИЕВ (Бош муҳаррир ўринбосари) Д. К. ҚИРҒИЗБОЕВ (бўлим мудири), Р. М. АЗИМОВ, Т. И. ЭРГАШЕВ, А. МАМАЖОНОВ, Ў.Ф. ЖЎРАЕВ, Н. НУРМАТОВ, М. КАЛОНХОНОВ, Д. Ғ. ТОШМУҲАМЕДОВА, З. Т. ТЎРАҚУЛОВ.

Мулоқот учун телефонлар:
Қабулхона – 133-41-89.
Хатлар ва шикоятлар бўлими – 136-55-64.
Котибият – 136-55-96.

МАНЗИЛИМИЗ: 700047, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси-32.

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат Матбуот қўмитасидан 140 рақам билан рўйхатдан ўтган. Буюртма Г– 3136, Ҳажми–2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А–2

«Шарқ» нашриёт - матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.

Навбатчи– Илҳом СИДДИҚОВ | Саҳифаловчи – Бахтиёр ҚЎШОҚОВ

Газета IBM компьютерида терилди.

Босишга топшириш вақти–20.00. Босишга топширилди